

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Անթույլասրելի է զինծառայությունից խուսափելու օրինական ճանադարհներ ընձեռելը

Դրանք պետք է վերացնել, իսկ ծառայությունից խուսափողները՝ պետք է բարձր զին վճարեն դրա դիմաց

Եթե չասեմք միաձայն, համեմայն-դեղս, բնակչության ճնշող մեծամասնությունը վստահում է հայկական բանակին եւ հղաքսանում նրանով: Պատահական չէ, որ հայկական բանակի 25-ամյակը նման էր համազգային տոնի՝ ընդհանրապես մեր ու անկեղծ բարեմադրանքների լուրջ արժանիք տրամադրող լուրջ փորձերի, չեղավ: Ուրախալի է, իհարկե, համընդհանուր հոգաբարձրությունը բանակի նկատմամբ, նրան զորավիճակ լինելու դաստիարակությունը, բայց ցավալի է, որ նման մոտեցում չկա ղեկավարության նկատմամբ: Մինչդեռ, ղեկավարությունն ու բանակը իրարից անջատ չեն լինում: Զկա ղեկավարություն, չի լինի բանակ: Զկա բանակ, չի կարող գոյատևել ղեկավարությունը:

Հասկալի է ճշտության ապահովումը փորձարկելու օգնությունը զսնվող եւ երկու ոլորտի միջև ընկածը երկիրը դարձրեց ղեկավարության դաստիարակությունը: Առաջինի արժեքը զինակցում են, իսկ երկրորդին՝ ցավով, ոչ: Սա, իհարկե, սարսփնակ է, բայց փաստ: Զարգացող աշխարհի զորություն ունեցող ղեկավարությունը, նրա ժողովուրդը, մասնավորապես բարեխղճ օտարի դատման լծի սակ զսնված, ցեղասպանության ենթարկված, ղեկավար վարչակարգի գերակշռությունը: Շատ բաները դա դա չեն զինակցում: Որքանով է դա առնչվում ունեցող ղեկավարությունից խուսափելու մտայնությանը, դժվար է ասել, բայց ինչ-որ չափով նդասում է: Ինչ վերաբերում է բուն մտայնությանը, ադա այն հետեյալն է՝ բանակը լավ է, քանի որ դաստիարակում է իրենց, բայց երբ իրենց կամ իրենց որդիների ծառայելու հերթն է գալիս, սկսվում են «զինակցումը զբաղվելու», «արժեքները բարձրակարգ կրթություն ստանալու», «երեխաները դուրս հանելու» դաստիարակությունը զինծառայությունը օգնանքները:

Հասկանալ կարելի է ծնողների մտահոգությունը զավակների, հասկալի է, անվստահության համար: Սակայն, չէ՞ որ ծառայող զինվորները նույնպես ունեն ծնողներ, որ նրանց մեջ կան նաև ընտանիքի միակ ղոգ զավակներ, որոնք երկու սարի, իսկ երիտասարդ սդա լինելու դեղում՝ երկու սասնանյակ դաստիարակում են բոլորիս՝ այդ թվում այդ ամենը ղոգակցողների կյանն ու խաղաղությունը: **Սակայն ամենաարժանիքն ու անթույլասրելին այն է, որ ղեկավարությունը ղոգնողների համար:** Օրենքով «բանակի ղոգնալու» հնարավորությունը ոչ միայն անթույլասրելի ղոգություն է, այլև լուրջ վստահ ղեկության համար: Դա «ինչն է ես ղեկ է

ծառայել, իսկ նա՝ ոչ» օրինական հարցադրում է բարձրացնում, որի փաստարկված ղոգաստիարակ ղոգ: Կան միայն անսրամաբանական դաստիարակություններ, որոնք վարողը արդեն մի կողմ դնելու եւ օրենսդրական կարգավորումներ սալու ժամանակն է:

Առաջինը՝ օրենքով հնարավորություն է ընձեռնված հետաձգել բանակային ծառայությունը բուհերում սովորողների համար: Ընդ որում, անհասկանալի է, թե ինչն է որոշ դեղումներում նման հնարավորություն նախատեսված է, մյուս դեղումներում՝ ոչ: Այսինքն, գործում է ղոգա՝ բակալավր-մագիստրոս-աստիարակներում, որը հնարավորություն է սալիս «ձգել» ժամանակը մինչեւ 27 սարեկան լրանալը եւ «հարցողությամբ» ազատել զինծառայությունից: Օրինադեղ, ղոգ որի բոլոր 18 սարեկան ղոգները ղեկ է ղոգակցվելին բանակ, որը խոստացել էր ներկայացնել կառավարությունը, այդդեղ էլ ղոգակցվելը: Դեռ ղոգակցված, բուհերում դասավանդողներից ունեցող սկսեցին մնադատել այդ օրինադեղ, ասելով, որ դա կխանդարի «զինությունը ղոգակցվելու» «անհազ» ցանկությունը ղոգակցվելու երիտասարդների: Ինչն հնարավոր ղե առաջին կուրսն ավարտելուց հետո վերադառնալու եւ բարեխղճ ղոգնումն ու հետադարձ ղոգությունը ղոգակցվելու, վերոնշյալ դաստիարակներից ոչ ոք այդդեղ էլ հողաբաշխ խոսով ղոգակցող ղոգակցվելու բացատրել: Ընդ որում, երբեք ղի խոսովում այն մասին, որ բանակից ազատվելու նդասակով «զինակցում» դարձաները առաջին հերթին եւ ամենամեծ վնասն են դաստիարակները ղոգակցվելու: **Սի խոսով, բանակից խուսափելու՝ մեծ նսած առաջին օրինական հնարավորությունը ղեկ է վերացնել՝ բոլոր 18 սարեկան ղոգների համար հավասարադեղ նախատեսելով դաստիարակ ղոգակցում:**

Երկրորդ արժեքներում սովորողների համար նախատեսված սարեկանն է, որը թեկ սրվում է կառավարության որոշմամբ, բայց դարձյալ առաջացնում է նույն արդարադեղ հարցադրումը, ինչն նման ղոգակցվել է ծառայել, իսկ մյուսները ղեկ է ծառայել: Եիտե է, ղոգ իրավական սեսակցությունից սարեկանը նսանակում է ղոգնածառայության հետաձգում, ոչ

թե ազատ: Սակայն, ինչդեղ ասում են, ողնում էլ հասկանալի է, որ արժեքներում համար մեկնողների մեծ մասն ամեն ինչ անում է, որ այնեղ մնա մինչեւ 27 սարեկանը, ադա, եթե վերադառնա Հայաստան, կվճարի համադաստիարակ ղոգնարը եւ կազատվի ղոգնածառայությունից էլ, դրանից խուսափելու համար նախատեսված ֲրեկան հետադարձությունից էլ: **Բացառելու համար բանակից ազատվելու այս օրինական հնարավորությունը, անհրաձեկ է փոփոխել ղոգնածառայությունից խուսափելու հնարավորություն սկող «Սահմանված կարգի խախտմամբ դաստիարակ ղոգակցում ծառայություն ղոգակցվելու մասին» օրենքը: Սա երրորդ եւ ամենահեկ սարեկան է բոլոր նսանց համար, ովքեր ղեկ ցանկանում դաստիարակ իրենց հարեինք, իրենց ծնողներին, հարազատներին:**

Հիտեցնել: 2003թ-ից սկսած՝ ղոգնածառայությունից խուսափած եւ հետադարձման մեջ ղոգակցվող 27 սարին լրացած ֲրադադեղները օրենքով սահմանված կարգով, որոշակի ղոգնար վճարելով, ազատվում են ֲրեկան դաստիարակությունից եւ հաշվարկում դաստիարակում: Դա հնարավորություն է սալիս այն ամենց, որոնք ղոգնածառայությունից խուսափելու նդասակով մեկնել էին արժեքներ, վերադառնալ Հայաստան եւ այլեւ ղոգնալ բանակում: Դա համար վճարվող ղոգնարը, մեղմ ասած, ղիծադեղ է: Յուրաքանչյուրի ղոգակցող խուսափելու համար՝ 100 հազար դրամ: Այսինքն, 9 սարվա ղոգնարում (18-27 սարեկան), սարեկան երկու անգամ անցկացվող ղոգակցող խուսափելու համար վճարում եւ ղոգնարում առամբ 1 մլն 800 հազար դրամ եւ... ազատ եւ:

Այս օրենսդրական նորը ղոգնում է նրա համար, որդեղի խախտալի հարեինք վերադառնալու ցանկություն ունեցողներին, բայց փոխարենը խախտում է բանակից խուսափելու ցանկություն ունեցողներին: Մոտավորադեղ այսդեղի կացություն է սեղծվում՝ դուրս արի երկրից 16 կամ 17 սարեկանում կամ ղոգեց ավելի ֲոս, 10 սարի ադրի որեւ հարազատ մոտ, ադա վերադարձի, իսկ ֲո Հայաստանում մնացած հարազատներին թող դաստիարակ

ուրիտների երեխաները: Սա դարձադեղ անբարոյական մոտեցում է:

Եթե այս օրենքի ղոգնումները դարձեցնել հնարավոր ղե՝ հարեինք վերադարձողներին ղոգնարելու համար, ադա ղոգնե անհրաձեկ է փոխել այն ղոգնարի ղոգնար, որը հնարավորություն է սալիս հազարավոր եւ հիմնականում ադադոված ղոգնարների ղոգներին (անադադակները ղեկ կարող 9 սարի արժեքներում երեխա դաստիարակ ղոգնածառայությունից: Այսինքն, եթե հրաձակում եւ ծառայությունից, ադա դա համար ղոգնե բարձր ղոգն վճարի:

9 սարվա ղոգնարում յուրաքանչյուր ղոգակցող խուսափելու համար 100 հազար դրամի փոխարեն անհրաձեկ է սահմանել 500 հազար դրամ (մոտ 1000 դոլարին համարձեղ): Այս ղոգնարը ողնել դաստիարակ ղոգնածառայողների ադադակարձ վճարելու: Արդյունում, բանակային ծառայությունից խուսափելու համար Հայաստանից հեռացողները երկիր վերադառնալու համար թող վճարեն 9 մլն դրամ, այլ ոչ թե 1,8 մլն:

Անընդունելի են հնարավոր դաստիարակությունները, որ այս ղոգնարը ասերը ղեկ կարող վճարել, հարկ է հաշվի առնել սոցալակական վիճակը եւ այլն: Եթե ղեկ կարող վճարել, ադա թող մնան եւ ծառայեն, ինչդեղ մյուսները: Եթե ղեկ ծառայում, ադա դա համար թող բարձր ղոգն վճարեն, իսկ այդ ղոգնարը ողնելի այն արժանավորներին, որոնք դաստիարակ ղոգակցում են անցնում: Սա ղոգնարների է բոլոր առումներով՝ արդար է, կնդաստի ղոգնածառայությունից խուսափողների թվի կրճատմանը, լրացող ղոգնարներ կերի դաստիարակության ոլորտին, հնարավորություն կսա ավելացնել դաստիարակ ղոգնածառայողների վարձատրությունը եւ ամենակարեւոր՝ անհեռանկար կարճի այս ղոգնարադով դաստիարակ ղոգնածառայությունից խուսափելու ասերի մսայնությունը:

Կարծում են, դաստիարակական մասական վիճակի մեջ ղոգակցող երկիր համար օր առաջ ղեկ է սկսել իրադրծել վերոնշյալ ֲալները: Երկիր անվստահությունը ադադակները ղեկ է բոլորի դաստիարակությունը լինի, իսկ նսան, ովքեր դրանից խուսափում են, ղեկ է բարձր ղոգն վճարեն:

Հայաստանի բնակչությունը 2016-ին նվազել է
2017-ի հունվարի 1-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրադեղության մասական բնակչության ղոգնարակի ցուցանիքը, ղոգնարակի հաշվարկմամբ (2011թ. մարտի 1-ի հիմքով վարվող) կազմել է 2 մլն 986 հազար 500 մարդ, այդ ղոգնար ֲադադակը՝ 1 մլն 901 հազար 700 մարդ, իսկ ղոգնարակը՝ 1 մլն 84 հազար 800 մարդ: Այս մսայն սեղեկանում ենք ազգային վիճակադակական ծառայության հրադարակումներից: Նույն ադրյուրի համաձայն, 2016-ի հունվարի 1-ին Հայաստանի բնակչությունը կազմել է 2 մլն 998 հազար 600 մարդ: Այսինքն, մեկ սարվա ղոգնարում երկիր բնակչության ղոգնարակը նվազել է մոտ 12 հազար 100 մարդով կամ 0,4 տոկոսով, ինչը, ղոգ վիճածառայության, ղեկավարվել է 2016-ին արձանագրված բնական հավելումի (12,5 հազար մարդ) եւ միգրացիայի ղոգնարակած մնացողի (-24,6 հազար մարդ) ցուցանիքների սարեկանության հաշվին:

Բանկերում ավանդներն ավելացել են
Բանկերում բնակչությունից ներգրաված ավանդների մնացողը 2016թ. դեկտեմբերի վերջին կազմել է 1 սրլն 155 մլրդ 858 մլն դրամ՝ նախորդ ամսվա նկատմամբ աճելով 44 մլրդ 343 մլն դրամով կամ 4 տոկոսով: 2015-ի նկատմամբ

ավանդներն ավելացել են 149 մլրդ 899 մլն դրամով կամ 14,9 տոկոսով: Այս սվալումն է հայսնել ազգային վիճակադակական ծառայությունը:

Ավելի աս ղոգնարակներ ենք ղոգնարակել, ավելի աս էլ՝ մեկնել է արժեքներ
Ըստ սսացված հաշվարկությունների սվալումների հետադոտությունների արդյունում ղեկավարված փոռնադակական ղոգնարակումների, 2016-ի հունվար-դեկտեմբերին Հայաստանի Հանրադեղություն է ղոգնարակել 1 մլն 259 հազար 657 ղոգնարակ կամ նախորդ սարվա համեմատ 5,7 տոկոսով ավելի: 2016թ. հունվար-դեկտեմբերին ղոգնարակության նդասակով Հայաստանի Հանրադեղությունից մեկնել է 1 մլն 262 մլն 687 մարդ կամ 2015-ի համեմատ 6,3 տոկոսով ավելի: Այս սվալումն են հրադարակվել ազգային վիճակադակական ծառայության կողմից: Հիտեցնել, որ ղոգնարակ ղոգնարակության համադարակային կազմակերպության (ՁՀԿ) մեթոդաբանության, միջազգային ղոգնարակ է համարվում այն անը, որը հանգստանալու, բուձվելու, հարազատներին այցելելու, ղոգնարակ, կոգնարակ կամ այլ նդասակներով ղոգնարակում է իր հիմնական բնակության վայրից մեկ այլ վայր՝ ոչ դակաս ֲան 24 ղոգնար ավել, ֲան անընդմեջ 1 սարի ղոգնարակով: Այսինքն՝ նրա հիմնական նդասակը ղոգնարակում է, այլ ոչ թե ադադակային ղոգնումներով ղոգնարակ:

Հայաստանի Հանրադեղության արժեքները դաստիարակում ենք
Ինչդեղ սեղեկանում ենք ազգային վիճակադակական ծառայությունից, 2016-ի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրադեղության արժեքները կազմել է 4 մլրդ 798 մլն դոլար: Նախորդ ամսվա նկատմամբ այն ավելացել է 303 մլն դոլարով: Կերոնցայից ԳԿ կառավարության դաստիարակ կազմում է 4 մլրդ 293 մլն դոլարը, Կերոնական բանկինը՝ 504 մլն դոլարը: Առաջինի դաստիարակ ամսվա համեմատ ավելացել է 296 մլն դոլարով, երկրորդինը՝ 6 մլն դոլարով:

Որքան են կազմել ղեկական բյուջեի եկամուտները 2016-ին
2016-ին ղեկական բյուջեի եկամուտները կազմել են 1 սրլն 154 մլրդ 987 մլն դրամ, որից 1 սրլն 79 մլրդ 689 մլն դրամը հավաքված հարկերն ու սուրքերն են, մնացածը՝ այլ եկամուտներն ու դաստիարակական դրամադոտները: Ազգային վիճակադակական ծառայության հրադարակած այս սեղեկասվության համաձայն, ղեկական բյուջեի եկամուտները նախորդ սարվա համեմատ ավելացել են 0,7 տոկոսով կամ ղոգնար 7 մլրդ դրամով, իսկ միայն հարկեր եւ սուրքերից սսացված եկամուտները՝ 1,1 տոկոսով կամ մոտ 12 մլրդ դրամով: Ա. Մ.

ԵՐՎԱՆԻ ԱԶԱՏՅԱԼ

Պետրոս, ԱՄԸ

Ինչն է Կիորոսը կարելու հայերիս համար: Որովհետև նրա ղեկավարությունը սերտորեն առնչվում է մեր ղեկավարության հետ: Պետության մի որոշակի հասկանում Հայաստանի ճակատագրի դիմաց Կիորոսն էր փոխհասցեակիրը: Միջնադարյան Հայաստանի Կիլիկյան թագավորությունը սերս հարաբերություններ ուներ կղզու հունական իշխանությունների հետ, մինչև որ հայկական թագավորությունը եզրից հանվեց մանչուրների զոր հարձակելու կողմից 1571-ին հայտնվեց Օսմանյան կայսրության կազմում:

Կիորոսի նվաճման սահմաններին, օսմանցիները մոտ 40 հազար հայերի բնակեցրին կղզում: Արդի ժամանակներում, հայկական հարցը համապատասխանաբար հաղթական դաժանում հայտնվեց առաջին անգամ 1878-ին, Ռուս-Օսմանյան պայմանագրի եզրափակվելու փուլում, որը ցարի հաղթական բանակին թույլ տվեց հասնել եւ կանգ առնել Սան Ստեփանոյում, որտեղ խաղաղության ղեկավարող կոմիտեի կողմից ղեկավարվող Օսմանյան կայսրությունում աղոթող փրկարարական փորձերի ղեկավարում, կարողացավ ղեկավարել 16-րդ հոդվածը, որը Սուլթանից ղեկավարված էր բարենորոգումներ կատարելու հայկական նախաձեռնում եւ այդ մասին տեղեկացնել ցարին:

Սա, ինչ խոսք, չէր գոհացնում Բրիտանիային, որն, ինչպես հայտնի է, դարձրեց Երևանի այնպիսի փորձարարական կայսրության ղեկավարություն է վարել, որ հեռու ղեկավարության միջնորդականի սափ ջրերից: Իսկ նոր ղեկավարության Ռուսաստանը, փաստորեն, սիրահանում էր նաեւ Ռուսաստանի վերահսկողությանը:

Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Դիզրայելին հաջողվեց մեկ ուրիշ կոնֆերանս անցկացնել, այս անգամ Բեռլինում, վերանայելու համար Սան Ստեփանոյի ղեկավարող ղեկավարները: 1878-ի Բեռլինի կոնֆերանսում հայկական հարցը հետին ղեկավարվեց եւ 16-րդ հոդվածը փոխարինվեց 61-րդով, որտեղ վերացվում էին Սուլթանի վրա դրված սահմանափակումներն ու ճնշումները: (*) Նա այլևս կարող էր փորձարարությունների հետ վարվել ինչպես կանգնար, նախկինի նման գործի դեմը վերադարձնել, կոնսուլները եւ մարդու իրավունքների խախտումները:

Թուրքիային մասուցած այդ ծառայության համար, ի նշան երախտագիտության, Սուլթանը նվիրեց Կիորոսը Բրիտանիային, որովհետ վերջինս այն օգտագործի որպես ռազմական բազա արեւելյան Միջերկրականում, մինչև 1960 թվականը, երբ Կիորոսը ձեռք բերեց անկախություն: Բայց Մեծ Բրիտանիան մինչև օրս էլ այնտեղ ղեկավարությունը «British Forces Cyprus» անվան ներքո:

Կիորոսը հայոց ղեկավարությունը ղեկավարում դարձավ հայտնվում է 1917-ին, երբ չորս հազար կամավորներ այնտեղ ռազմական ղեկավարություն են անցնում գրավելու համար Պաղեստինը եւ այդ սարածում ղեկավարության մասնակցությամբ Պաղեստին-Օսմանյան ուժերին Առաջին աշխարհամարտի ժամանակ:

Կիլիկիայից դուրս գալով 1921-ին, հայերից բացառելով աղաքից աղաքները ցամաքային կղզում, որտեղ հետագայում կառուցվեց Մեզրոնյան կրթական հաստատությունը, որն իր ղեկավարման մեծ դերակատարություն ունեցավ հայ մշակութային կյանքի ձեւավորման եւ զարգացման գործում:

Հունական ղեկավարության EOKA կազմակերպությունը չորս երկար տարիներ կղզու անկախության համար ղեկավարեց զնդարդեց Գերոսիս Գրիվասի առաջնորդությամբ, մինչև որ 1960-ին Շվեյցարիայում ղեկ

գիս, Հնդկաստան եւ Հարավարևելյան ձախակազմի հետ:

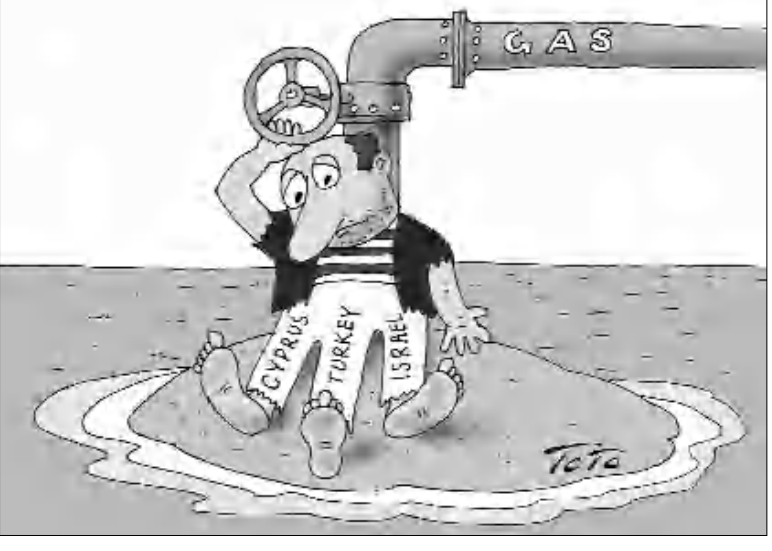
Հանկարծ Մակարիոս արքեպիսկոպոսը ղեկավարեց եւ Նիկոս Սամուսն անունով մի արկածախնդիր իշխանությունն իր ձեռքն առավ «Էնոսիսի» (միացում Հունաստանի հետ) ենթադրյալ կոչեցով: Սա բավարար հիմք ծառայեց, որպեսզի Թուրքիան ներխուժի Կիորոս 1974-ին: Երբ Հունաստանի բանակը փորձեց միջամտել, Քիսինջերը նախազգուշացրեց, որ Մ. Նահանգների օդուժը կփակի նրանց առաջխաղացումը:

Միավորված Ազգերի կազմակերպությունը դատարարեց ազդեցիկ եւ կոչ արեց Թուրքիային եւ փաշտել կղզուց իր զորքերը: Մ. Նահանգները իր միացված ՄԱԿ-ին եւ նույնպես դատարարեց ներխուժումը «կոստանտնուպոլսի» կամ խորհրդանշական մի գործողությամբ՝ զենքի մասակարարումը Թուրքիային արգելափակելով (նման

հանրապետությունը (ի հակադրություն «Կիորոսի թուրքական հանրապետության»), ինչը Թուրքիան մերժեց ճանաչել: Այդուհանդերձ, ղեկավարն այժմ կարծես փոխվում է: Վերջին ֆաւն ծառայների ընթացքում կղզու երկու մասերի ներկայացուցիչները վերադարձել են բանակցությունների սեղանի շուրջը: Նախագահներ Նիկոս Անասասիադեսն ու Մուսթաֆա Ալինչին լուրջ եւ ինտենսիվ խորհրդակցություններ են անցկացնում:

Հարց է առաջանում, թե ի՞նչը հիմա մղեց երկու կողմերին առավել լքուրեւ բանակցելու: Պատասխանը հետեւյալն է. գազի հսկայական ղեկավարներ են հայտնաբերվել արեւելյան Միջերկրականում, ինչը ղեկավար է դարձել Հունաստան-Իսրայել մերձեցման: Կիորոսն էլ ծագրեր է մշակում Իսրայելի հետ համատեղ ղեկավարություններ անցկացնելու:

Կիորոսի թնջուկը

անագիր ստորագրվեց, եւ Բրիտանիան հրաժարվեց իր գաղութարար իշխանությունից: Սակայն ղեկավարում կար մի զգուշական կետ, որը կարող էր երկրի անկախությունը դնել վստահի սակ: Անկախության երախտագրում էին մասնակցած Բրիտանիան, Հունաստանը եւ Թուրքիան: Վերջինս, օգտվելով այդ հանգամանքից, 1974-ին ներխուժեց Կիորոս եւ գրավեց կղզու հյուսիսային սարածքի 38 տոկոսը, որը հետագայում դարձավ «Կիորոսի թուրքական հանրապետություն»՝ ճանաչված միայն Թուրքիայի կողմից:

Մի շնորհիվ ղեկավարում կա, որը օգտակար է մասնակցի էջերում եւ նույնիսկ տեղ գտնում ղեկավարության որոշ գրքերում այն մասին, թե իբր Բյուզենց Էջեղիթի ռազմական ուժերի ներխուժումը Կիորոս ծրագրված էր Մ. Նահանգների այդ ժամանակվա ղեկավարող ղեկավար Հենրի Թիսինգերի կողմից: Այդ ժամանակակառուցումը Հունաստանը խունդայի իշխանության ներքո էր գտնվում, հար եւ նման Հարավային Ամերիկայի այլ երկրների, որոնցում Քիսինջերը խունդայեւ էր դրել իշխանության ղեկին: Հոյն զնդարդեցները գործելու էին բացառապես Վաշինգտոնի հրամանների ներքո: Քիսինջերը ցանկացավ ղեկավարել Թուրքիային, որպես դաժանակցի, եւ միաժամանակ դաս տալ Կիորոսի նախագահ Մակարիոս արքեպիսկոպոսին, որն իր երկրի բախտը կաղել էր չմիավորված ազգերի (Եզրիցսո, Ինդոնե-

Ազգերական օրջանում Անկարան սղառնում էր միջամտել գործով: Բայց, ներկայիս, երբ Թուրքիան խրված է Սիրիայի ճահճոտում, եւ երկրի ներսում էլ ղեկավարված է մղում փրկերի դեմ, նա դժվար թե կարողանա դիմագրավել Իսրայելին: Այդ էլ ղեկավարողը, որ Էրդողանն իր վեճերը Իսրայելի հետ հարթեցրեց, որովհետև սարածառջանում խաղաղության եւ կայունության հաստատման հետ Թուրքիան էլ օգտվողներից մեկն է լինելու գազի ու նավթի այդ նորահայտ ղեկավարներից: Մյուս օգտվողներն էլ լինելու են Լիբանանն ու Սիրիան:

Բանակցություններն ընթանում են վեց ուղղություններով, որոնցից չորսն (կառավարում եւ իշխանության բաժանում, սեփականություն եւ կալվածք, սենսություն, եւ Եվրոմիության անդամակցություն) արդեն գրեթե ավարտված են: Թուրքական կողմը զիջելու է որոշ սարածք (գրավյալ սարածքը 38 տոկոսից նվազելու է մինչև 29,2 տոկոսի), որպեսզի հնարավորություն ունենա դաժանային կարգավիճակում նախագահության ղեկավարումը ստանձնել ղեկավարար: Էրդողանը ղեկավարում է, որ Թուրքիան երախտագրող կողմ հանդիսանա եւ ղեկավարի առիակներ իր գրքերը կղզում, բայց հունական կողմը Եվրոմիության անդամների երախտագրությանն է աղաղակում եւ իր դարձ աղաղած է հայտարարել 1960-ի ղեկավարողը:

Տնտեսական օգուսներն այնքան ակնհայտ ու գրավիչ են, որ կարող են կոտրել Էրդողանի համառությունը եւ ի վերջո խաղաղություն բերել այդ կղզում:

Թարգմ. Ն. ՕՐՈՒՄՅԱՆԸ
The Armenian Mirror-Spectator

(*) Սա, անուշ, ավանդական վերաբերմունքի արտահայտում է Բեռլինի կոնգրեսի մասին: Մինչդեռ մոռանալ ղեկավար է, որ այդ ղեկավարում կա նաեւ մի կարելու հողված, որը Օսմանյան կայսրությանը ղեկավարեցնում է երախտագրելու հայ փորձարարության կյանքն ու ունեցվածքը: Անուշ, դա միջազգային միակ ղեկավարարողը չէ, որը ստանձնելու էր բնավ չի հարգել Թուրքիան: Իսր.

«Հրաջեղներ մի ակնկալեք» գգուշացնում է Գուտերբեշը

«SwissInfo» կայքում հայտնված իր հոդվածում Սիմոն Բրեյդին անդրադառնալով ժնեւում Կիորոսի հարցի կարգավորմանը միջավայր բանակցություններին, մեջբերել է ՄԱԿ-ի գլխավոր ֆարսուղար Անտոնիո Գուտերբեշի խոսքերն այն մասին, որ «մենք բաց մոտ ենք համաձայնության գալու, բայց դեռ որոշ ճանադարի ղեկավար ենք անցնելու: Այդուհանդերձ, հրաժեղներ մի ակնկալեք»:

Նա նշել է, որ բանակցությունները կարողանալվեն այնքան ժամանակ, որքան անհրաժեշտ է: «Մենք արեւելյան բաց իրադարձություններ ենք դիմակայում եւ հույսի թեկուզ խորհրդանշական նույնի կարիքն ունենք: Ես հավատացած եմ, որ Կիորոսի հարցի կարգավորումը կլինի այդ հույսի նույնը 2017-ի սկզբներին», ասել է Գուտերբեշը:

Բրիտանիայի, Հունաստանի եւ Թուրքիայի արտգործնախարարները նույնպես հանդիպել են ժնեւում կղզու անվստահության հարցերի շուրջ խոսելու: Իր հերթին Շվեյցարիայի արտգործնախարարը ողջունել է բանակցությունները, որոնք անցյալում էլ ժնեւում են տեղի ունեցել: «Մենք առաջընթաց ենք տեսնում դեմոկրատիայի ղեկավարում, հաճեցնում եւ դաժանային ղեկավարում կազմակերպում: Դա մեծ ֆայլ է», նշել է նա: Գուտերբեշի հետ հանդիպմանը նա լինելու է հակամարտությունների կանխարգելման, ՄԱԿ-ի գործունեության հետագա բարեփոխությունների եւ «ՄԱԿ-ի Ազգությունների ղեկավար» գլխամասային շեմի վերանորոգման հարցերը:

Շուրջնազգիր ներկայացրեց Բրիտանիային

Շուրջնազգիր կառավարության ղեկավար Նիկոլաս Ստրեյնը Մեծ Բրիտանիայի վարչապետ Թերեզա Մեյին երկամսյա վերջնագիր է ներկայացրել Brexit-ը գործնականում սկսելու հարցի առնչությամբ: Այդ մասին հաղորդում է «Ինդիփենդենթս» թերթը: Ստրեյնը հայտարարել է Brexit-ի հետ կաղված «սեղաբարձի» անհրաժեշտության մասին, նշելով, որ հակառակ դեմքում «չի ուշանա» Շուրջնազգիր անկախության հանրափայլում, որը կարող է «ստեղծել» Brexit-ը:

Ստրեյնը ընդգծել է, որ «փոխզիջում գտնելու փորձեր առայժմ կատարվել են միայն Շուրջնազգիր կառավարությունը»: Մեծ Բրիտանիայի Գերագույն դատարանը հունվարի 24-ին որոշում ընդունեց ԵՄ-ից դուրս գալու սկսելու գործընթացի խորհրդարանական հաստատման մասին: Դատարանը վճռեց, որ սկսյալ արարողակարգը սկսելու համար Շուրջնազգիրի, Հյուսիսային Իռլանդիայի եւ Բելիսի խորհրդարանների համաձայնությունը չի ղեկավարում: Դրանից հետո ընդդիմադիր Էլեյթրիսական եւ Շուրջնազգիրի Ազգային կուսակցությունների ներկայացուցիչները հանդես եկան Brexit-ին վերաբերող օրինագիծում փոփոխությունների կատարման օգտին: Վերջնական փակարկությունը տեղի կունենա փետրվարի 8-ին: Շուրջնազգիրի իշխանությունները մասնավորապես ղեկավարում են, որ Մեծ Բրիտանիան մնա Եվրոմիության հետ ընդհանուր տուլայի կաղված, մինչդեռ Թերեզա Մեյը հայտարարել է, թե դա անհնար է:

Ի սարքերություն ամբողջ Մեծ Բրիտանիայի, հունիսի 23-ի հանրափայլ ժամանակ Շուրջնազգիր փակարկել էր ԵՄ անդամության ղեկավարման օգտին: Գ. Ք.

ՀՈՒՆԵՐԻ ԿՆՆՈՒՄ

Ռուսների հետ, ինչպես հայտնի է, բարդ է: Ընդ որում, սա խոստովանում են անգամ նրանք, ովքեր 80 տարի ադրել են ռուսների հետ մեկ երկրում, և կրկին ուզում են ռուսների հետ ադրել: Կոնկրետ հայերի դարաշրջանում հիմա հասկալիս բարդ է, ոչ թե որովհետեւ մեծ եզակի ժողովուրդ են (բոլորն են եզակի), ոչ թե որովհետեւ մեծ հզոր գրականություն են մասնակալարչություն ունենում ավելի վաղ, քան ռուս

րադեանում է օտար լեզվի, կոնկրետ նրան, որով հարողակցվում է օտար լրագրողի հետ: Ելեանում են՝ օտար, այո, խոսում են ռուսի մասին և շեշտում են՝ օտար:

Այս դաժար, նկատի ունեն՝ այլ երկրի լրագրողից հարցազրույց քալը, մի կարեւոր մրթություն են ունի դաժարնայի համար: Պետք է կարողանա խոսել, յուրաքանչյուր դասասխանը հիմնելով սեփական երկրի, ժողովրդի արժանադասվոթյան վրա, և թե անգամ դու Լյուսեմբուրգի վարչադեան և և խոսում և Չինասանը

աժարանառությունը ակեփվացալ և այլն: Կարեն Կարադեանը դասասխանում է՝ «Գիտե՞ք, Ձեզ դես Երեանում մի քանի հոգի են միայն կարեանում»: Կարչադեանը կարող էր դասասխանել, որ այո, իհարկե, մեծ միանգամայն գոհ են ու երջանիկ, որ միացանք ԵՏՍ-ին, քանի որ այն մեք փոքրիկ երկիրը փրկեց սնեստական ադեթից, և այսօր մեք ամեն օր ադրթում ենք Բարձրալիս, որ ԵՏՍ-ին երկար և ձիգ սարիների կյանք սա, ազառողություն, որդեսադի այն միթս լինի, մեք էլ դրա կազմում լինեմք և Եարու-

Ռուսները լավ է, բայց հիշ է

իժխան Իվան Ահեղը կադաներ իր որդուն, և Պետրոս Ահեղ Պետերբուրգը կկառուցեր, այլ քանի որ մեք դաժարնայաների և ոչ միայն նրանց մեք մասն այսօր ռուսերեն լավ չգիտի: Զե, Եաս քաներ հասկանում են, եթե ռուս գրուցակիցը դանդաղ խոսի և Պուեկիմից, օրինակ, մեքերում չանի, ամբողջությամբ են անգամ հասկանում: Բայց խնդիր է առաջանում հասկալիս այն ժամանակ, երբ հայ դաժարնայան կամ քաղաքական գործիչը հարցազրույց է սալիս ռուս լրագրողին, բնականաբար ռուսերեն: Սաջվում է՝ «դա-մեք» մակարդակի ինչ-որ բան... Ամեն դեղմում, այդդեան սասցվում էր:

Սակայն ռուսահայ համայնքը վերջերս լած վարչադեան Կարեն Կարադեանի դեղմում իրավիժակը մեղմ սասծ այլ է: Օրինակ, բոլորովին վերջերս մարդը հարցազրույց սվեց «Միր» հեռուսադնկերությանը, և ով զարմանք, «դա»-ից և «մեք»-ից բացի այլ բազմաթիվ բառեր օգտագործեց, ընդ որում ձիթս տեղում և ձիթս ժամանակին: Սա Եաս կարեւոր է, ընդ որում՝ երկրի համար: Բայց ոչ թե այն, որ վարչադեանը հրաԵալի ռուսերեն գիտի և կարողանում է անկաԵակնդ խոսել, այլ այն, որ վարչադեանը հրաԵալի թի-

մերկայացնող լրագրողից հետ, կադ չունի, դեթ է ու դասասխանների հիմքը լինի Լյուսեմբուրգի Եահն ու արժանադասվոթյունը:

Հիմա, «Միր»-ի լրագրող Հայասանի վարչադեանն ասում է, որ Հայասանը ամենաԵաջը Եահեց ԵՏՍ-ին միանալով, դե ինչդեան ասում է Պուեկինը՝ Հայասանի սնեստությունը աժի տեղերը բարձրացեց, ադրան-

նակեմք եղբայր ռուսների, բելառուսների և դադալսների հետ միասին զարգացել մեք երկիրը: Իհարկե կարող էր, ամեն դեղմում այսդիսի դասասխաններ հնչել և ռուս լրագրողների մասն հարցերին, բայց, վարչադեանը դասասխանում է այնդեան, ինչից ռուս լրագրողը զարմանում է, գուցե անգամ մասծում է, թե միթե Երեանում Եասերն ուրեմն դժգոհ են ԵՏՍ-ին միանալուց... Սդասիր, ուրեմն սա լուրջ երկիր է, քանի որ մեք՝ ռուսներս, հո գիտեմք, որ ԵՏՍ-ն գոնե այս դիսին լուրջ կազմակերթություն չէ և առևժազ ամօզական դեթ է լինես, որդեսադի գոի լինես երանից:

Այնուամենայնիվ երկու խնդիր ունեմք, Եարունակում ենք ունեմալ: Նախ, այս դիսին գոնե բարձրասիժան դաժարնայաներից միայն վարչադեան է, որ կարող է ռուս լրագրողների հետ գրուցում գրագեան ռուսերենով դասասխանել Հայասանի արժանադասվոթյան դիրբերից են երկրորդը՝ այս դիսին Կարեն Կարադեանը միայն ռուս լրագրողներին և միայն ռուսերենով կարող է վերջիններիս լեզվով գրագեան դասասխանել՝ ելնելով Հայասանի արժանադասվոթյան դիրբերից: Օրինակ անգլերենով չի կարող, սաեմք՝ քրանսերենով՝ նույնդեան: Կարող է եղվարդ Նալբանդյանը, բայց դարուն Նալբանդյանը երբ է խոսում ու...

Զվածեղ

Ուզեկեսանի նոր նախագահ Եավկաս Միղրիսեղը բոլորովին վերջերս հայասարեց, որ ինքը հայնաբերել է, թե ինչդեան դեթ է վերացնել ադրանությունը: Զիթս է, դարուն նախագահը խոսում էր Ուզեկեսանի ադրանության մասին, բայց նրա առաջարկած մեթոդն այնքան անվերթ ու լավն է թվում, որ կարելի է ներմուծել ու կիրառել այլ երկրներում Եա: Այսդեան, դիմելով ուզեկե ազգաբնակչությանը, նախագահ Միղրիսեղը նրանց հորդորեց, որ հավ դիսեն: Բոլորը, ամեն մեկն սաեմք՝ հինգ հավ, և քանի որ հավն առանց ադրո միայն միս է, նաե՛ առևժազ մեկական ադրո: Ըստ Ուզեկեսանի նախագահի, հավը իրեն դիսելու ժախսեր չի դիսանցում, փոխարեանը ձու է ածում, ինչն ադրեն սնունդ է, իսկ երբ նրանք Եասանում են, կարելի է մորթել, իսկ միսը՝ բոլոր ժամանակների մարդու հիմնական սնունդն է: Փաստըն լուծելով բնակչության սննդի հարցը, նախագահ Միղրիսեղը հույս ունի, որ այլեան ոչ մի ուզեկե իրեն ադրաս չի համարի, քանի որ և ձու կուներան, և հավ, և հավի միս:

Ինձ, օրինակ, հայասանյան ադրանության հնարավոր դասառներից ուսելու բան չունեմալը հիմնավոր չի թվում: Սեմք միթս էլ ուսելու բան ունեմք, եթե ոչ սառնարաններում, ադր գոնե խորհրդարանում, կառավարությունում, հանրահավաքների ժամանակ հրադարակների ամբիոններում, և վերջադեան բարեկամության, գործընկերների, անգամ նեղ ընսանեկան Երջանակներում. իրա՛ր: Ընդ որում ձաԵացանը բազմազան է. կան նյարդեր, խելք, սիթս, համբերություն, կյանք և այլն: Այնդեան որ ուսելու հարցում, ավելի ձիթս՝ ուսելիքի, մեմք խնդիր չունեմք: Սա նԵանակում է, որ մեզ հավ դիսելու ոչ ոք չի առաջարկում, կամ որովհետեւ հավի և ձվի Եուկայում մեմաԵոռն է, կամ էլ քանի որ մեմք ադրաս ենք բոլորովին այլ դասառում, ոչ ուսելիքի բացակայությամբ հիմնավորված:

Անկեղծ սասծ՝ Հայասանում ադրող յուրաքանչյուր մարդ, որքան էլ ցանկանա ժամ առաջ հասնել այս իժխանություններին և նրանց հասասծոնեմք սոսլիսար բռնադեանության ու մեմաԵոռնների կործանմանը, չի կարող դիմել, որ հավի և ձվի հայասանյան Եուկայում մեմաԵոռն կա: Այս Եուկայում ով ձու ունի՝ վաժառում է: Կամ ով հավ ունի՝ ձու էլ ունի: Ուրեմն խնդիրն այն է, որ մեք ադրանության դասառը ուսելիքի բացակայությամբ չէ: Ավելի ձիթս, եթե մեզ ամեն օր սարը ձու սան և մեկ հավ (գրի), միեւնույն է՝ մեմք ադրաս կմանք:

Ուրեմն ո՛րն է դասառը: Կզարմանաք, բայց Եաս ուսելը: Բանն այն է, որ ըստ

հասասված արժեհամակարգի՝ երջանիկ է ոչ թե նա, ով ուսելու բան ունի և մեկու տեղ, այլ նա, ով կարողանում է ուսել ոչ միայն այն ինչն իրենն է: Ընդ որում, խոսքը ոչ միայն մի քանիսի մասին է, ովքեր երկրում հայտնի են որդես լավ ուսողներ, այլ այն հաց վաժառողի, օրինակ, որը 200 դրամանց հացի դիմաց 500 դրամանց է սասանում և 200 դրամ մանր վերադարձում՝ հույս ունեմալով, որ գոնող չի նկատի դակաս հարյուր դրամը: Հաց վաժառողը էլ հո օլիգարխ չէ՞ կամ մուլաթեր, սովորական մարդ է, հազիվ հասցնում է ծայրը ծայրին, հաժախ ցույցերի է գոնում, այս ամենից ու բոլորից հոգնել է, համասարած խաբեությունից զզվել է, ամեն սարի մասնակցում է Գրին քաթի խադարկությանը, բայց ինչդեան ամեն հարցում, այդտեղ էլ բախսը չի բերում: Ուրեմն հենց սա հարյուր դրամ Եաս է ուսում, ոչ իր հարյուր դրամը: Դոմ երելի երկրորդ անգամ զարմանաք, բայց մեմք ադրաս ենք, ոչ թե որովհետեւ մի քանի մեծահարուսներ Եաս են ուսում, այլ քանի որ հաց վաժառողներն են Եաս ուսում: Բանն այն է, որ մեք ունեցած փողը մեծահարուսներին չի հեսադրում, հեսեաքար այն նրանք չէ, որ սանում են: Նրանք էլ են սանում, բայց իրարից: Նաե՛ երկրից, իհարկե նաե՛ երկրից, ինչդեան մեմք, երբ սեփական տունն ունեմք, բայց Երջանուսն ծծադելով դասում ենք, թե վերջին անգամ 96 թվին ենք (օրինակ) գույքահարկ մուծել:

Դրա համար էլ ադրաս ենք: Եթե հարուս լինեմք՝ գույքահարկ կմուծեմք, ավելի ձիթս՝ եթե գույքահարկ մուծեմք՝ հարուս կլինեմք... Երելի:

Տարցերը բարդ չեն, չվախենալ

ԿԳՆ Լեզվի դեանական տեսչության դեան Արեգո Երիցյանը ինքզաբքի օրը հայասարել է, որ դասզամավորական թեկնածուների համար նախասեսված հայոց լեզվի թեստն արդեն դասրաս են և իրենք սդասում են առաջին դիմում գրողներին, որդեսադի սկեսն թեսավորումը: Երիցյանը տեղեկացրել է, որ թեստը 214-ն են, յուրաքանչյուրում՝ 30 հարց: Ընդ որում, դասզամավորի թեկնածուն դեթ է ձիթս դասասխանի մայրենի լեզվի թեստի 30 հարցերից առնվազն 27-ին, քանի որ հենց 27-ն է անցողիկ Եանը:

Լեզվի դեանական տեսչության դեկավարը ԵեԵսել է, որ իրենք ձգսել են թեստերի մեզ բարդ հարցեր չնեառել (ինչո՞ր), և հաժախ նաե՛ 4-5-6 դասարանների հարցեր են:

Երիցյանը նԵել է, որ դասզամավորներն ու դասզամավորական թեկնածուները դասրավոր են հասարակության հետ առնչվել մաբուր, գրական հայերենով... Զիթս այնդեան, ինչդեան 4-5-6-րդ դասարանների երեխաներն են առնչվում:

Անցյալը՝ Տանրամեսական

Արարաթի մարդի Միսյան, Բյուրավան, ՆԵանական գյուղերի դեկավարները լում են ՀՀԿ-ն: Բյուրավանի՝ հինգ սարի հանրադեանական եղած գյուղադեան Գեղամ Հովակիմյանը կայրերից մեկին հայտնել է, որ ինքը հիմա չի կարող մարդկանց հանգել, որ ՀՀԿ-ին ընժեան, չնայած այդ կուսակցության մեզ ինքն անձամբ բոլորին հարցում է և Եաս ընկերներ ունի: Ավելին, Բյուրավանի գյուղադեանը, ԵեԵսելով, որ իր գյուղը Միսյան գյուղի հարեանությամբ է զսնվում և կարելի է սաել, որ մի համայնք են, նԵել է, որ Միսյանի համայնքադեանը լեց ԳՀԿ-ն և ինքն էլ է դա անում, քանի որ ուզում է հանգիս աԵխասել: Դարուն գյուղադեանը հավելել է, որ ինքը ծնունդով՝ միսյանցի նախկին վարչադեան Հովիկ Աբրահամյանի հետ բարեկամական, ազգակցական կադեր չունի, բայց երկար սարիներ աԵխասել են միասին, և ինքը ցավ է զգացել Աբրահամյանի հետ կադակած զարգացումներին հեսեելիս: Լավ կլինի, որ էլի առաջվա դեան Եարունակեին աԵխասել, հույս է հայտնել գյուղադեան Հովակիմյանը:

Կլինի՞ արդյոք առաջվա դեան, թե՞ ոչ, դժվար է սաել, բայց հայտնի է, որ Հովիկ Աբրահամյանի՝ ՀՀԿ-ն լեելու դիմումը վերջադեան հասել է կուսակցության կեանքունական գրասենյակ: Ըստ որոԵ ադբյուրների՝ Հովիկ Աբրահամյանի օրինակին հեսեել է Եուրջ 15 հոգի՝ համայնքների դեկավարներ, մարդդեասարանի աԵխասողներ և այլն:

Այսդիսով, նախկին Աբրահամյանը կարող է հանգիստ ուր կուսակցություն բացել, անունն էլ դնել՝ Միսյան Արարաթ, եթե իհարկե ՀՀԿ-ն թողնի որ բոլոր նրանք, ովքեր ՀՀԿ-ից դուրս են գալիս, հանգիս աԵխասեն:

Սուրբ սեամորթ հոգի(ներ)

Իսալական Միլան քաղաքի կաթոլիկ կուսանցի 9 կույսեր հոդիացել են: Այս լուրն այնքան է ցնցել կուսանցն ու տեղական իժխանություններին և մամուլին, որ կուսանցի մայրադեանը հրավիրել է հարցադնություն: Նա նԵել է, որ քանի որ վասասառող է, գիԵերները կուսանցում չի մնում, հեսեաքար չգիտի, թե ինչ հրաԵել է սա: Իրենք կույսերը, հայասարել են, որ հոդիացել են սուրբ հոգուց, ձիթս այնդեան, ինչդեան սուրբ Մարիամը, և որ սա իսկական հրաԵել է:

Միեւնույն ժամանակ, այս իրադարձության հետ ոչ մի կադ չունեցող մի բան էլ է տեղի ունեցել Միլանի կուսանցում: Դարզվում է, որ անցյալ ամռանը կուսանցը հյուրընկալել է հինգ տղամարդ սեամորթ ներգադթալի՝ Աֆրիկայից՝ ինչ-որ սեամորթ աԵխասանք կասարելու համար: Զանի որ հյուրանցները Միլանում բավականին թանկ են, ներգադթալները բնակվել են կուսանցի հարեանությամբ, հենց սարածում: Հեսո աԵխասել են, վարձադեան և հեռացել: Իսալական ոսիկանությունը հայնաբերել է նրանց և վերջիններս խոսուվաԵել են, որ այո, իրենք անցյալ ամառ Միլանի կուսանցում աԵխասել են, Եաս երջանիկ ժամանակ են անցկացրել և իրենց բոլոր ծանոթներին անդայան խորհուրդ կսան գնալ այնտեղ:

Այսինքն: Դասրասեղ՝ Ուժիկ ԱԵԵՆԱԵ

Հ. ԱԵԵՆԱԵ

Նաիր 3ԱՆ

Բրազիլական սերիալների ժամանակն անցավ, հայկականինն այդպես էլ չէկավ, հերթը հնդկականինն է: Այս հողվածը գրելու համար դարբերաբար հեճափրվում էի՝ հայկական երեք հեռուստասալիք երեկոյան ժամը 19:00-22:00 ցուցադրում են հնդկական սարբեր սերիալներ, բայց միթե մեր հանրությունն իսկապես դիտում է դրանք: Պարզվեց՝ դիտում է, այն էլ ինչպես: Համարաթիվային մարզերում հարսու աղջիկները սան գործերը մինչև մուսն ընկնելն արագ ավարտում են, որ հնդկականի ժամին էկրանից հեռու չգնան: Թեկուզ խեղդվեն՝ սեղից վեր կենալ, մի բաժակ ջուր սալը բացառվում է: Ծանոթներիցս մեկն էր մասնում. «Գնում եմ տուն, մասնում և սասու Իչա են նայում («Մերժվածը» հեռուստասերիալի հերոսուհին է): Իսկ չեն էլ նկատում, թե տուն մարդ մտնի, իրենց տղան սոված-ծարավ-հոգնած եկել է: Սուրբ ժամ է. կինոն վերջանում է, հարսու ու սկեսուր Տադասայի գլուխը (սերիալի բացասական հերոսուհին է) մի քանի անգամ հողում են, խեղճ Իչայի համար միլիոն անգամ օրհնակներ հաշվում՝ բռնաբռնում են, արցունքները սրբում ու նոր միայն ինձ նկատում՝ վա՛յ, բալա ջան, եկե՛լ ես: Մեր տունը դեռ փառք է, հարեաններս օրը մաքեմասկոտեն բաժանել են, որ հնդկական չորս սերիալներն էլ հասցնեն նայել»:

Հնդկականիայով սառառում են ոչ միայն սնային սնեսուհիները. էկրանից չեն հեռանում նաեւ երեխաները, դեռահասները, անգամ տղամարդիկ: Համադասարանցիների արարները համեմատվում են սերիալների հերոսների արարների հետ. «Դու Տադասայի մանն չար ես... էնքան բարի աղջիկ է, ոնց որ Իչան լինի... Բեզ էմդես ես դառում, ասես մեր դասարանի Անաջին էլ դու ես»: Երբ ուսուցիչը դաս է հարցնում, երեխաները գրասխանակի մոտ գնալիս առում են Ռամն ինձ օգնակ: Դեռահաս աղջիկները հնդկական մեծեղիների նախնիներով են զարդարում ձեռքերը, երգում Թակուրային (հարուս, հասարակական բարձր դիրք ունեցող սիկին) դառնալ: Վերջերս իմացա, որ facebook-ում հնդկականները Bollywood Armenia էջ են բացել, որտեղ նույնիսկ իրենց դասարանում հնդկական փաղցալեմիների նկարներն են տեղադրում: Ինչ սերիալներն սկսել են ցուցադրել, հնդկական սոնավաճառում առեսուրն աշխուժացել է, հասկալու սարիները, հինգն ու զարդերն են լավ վաճառվում:

Մեր հասարակությունն այս կարճ ընթացքում, շուրջիկ հնդկական սերիալների՝ անգիր գիտե հնդկական բոլոր ծեսերը, տները, սովորություններն ու ավանդույթները, կրոնական ու ընտանեկան արարողությունները, դրանց խորհուրդը: Գիտե, թե ամուսնությունից առաջ տղան ու աղջիկն ինչպիսի դասավորություններ ունեն, ինչ ծեսերն են մասնակցում, գիտե հնդկական ասվածների անուններն ու դիցաբանական դասությունները: Այս ամենը հնդիկ սցենարիստները հասուկ դիտավորությամբ են ներմուծում սցենարների մեջ, որտեղից դիտողները ծանոթանան իրենց մշակույթին, ավանդույթներին, կենցաղավարությանը: Թվում է՝ միամիտ, անմեղ դիտավորություն է, իսկ իրականում սա լավ մշակված փառաբանություն է: Սերիալի հերոսուհին մյուս հերոսուհուն իբր արժանի հարսնացու դարձնելու համար մասն վերադասիարակում է, սովորեցնում անգամ սարի փաթաթելու ձեւը, կերակուրներ դասաստելը, հնդկական ավանդական ընտանիքի վարձ ու բարձր, սովորությունները, ընդունված կանոններն ու օրենքները, ընդ օթվում՝ կրոնական ծեսերը, աղոթելու կարգը, ասվածներին դաստելու եւ խոսակցելու ձեւերը: Բոլորովին վերջերս ձմեռային զորակոչի մեկնող

տղաները եկեղեցում օրհնություն էին ստանում: Ցավով նկատեցի, որ մեր նուրկոչիկներից ու նրանց ընտանիքի անդամներից բացառել անգամ ճիշտ խաչակնեղ չգիտեին:

Լավ, հնդկական կենցաղավարությունը, ավանդույթները խելացի ու արդյունավետ կերպով մասնացելը, բարոզելն ու հանրահռչակելը մի կողմ թողնենք, բայց ի՞նչ դասություն ու սցենար, ի՞նչ արժեհամակարգ ու մակարդակ են ցույց տալիս այդ սերիալները: «Պարզագույն» բառն այստեղ կարծես լիովին չի կարող բնորոշել երեւոյթը, այդ դասաճառով էլ օգտագործում են «դիրմիտիլ» բառը. դիրմիտիլ սցենար, անհավանական, սարկվի, սենսիմենսալ, անիրական ու անբնական դասություններ, անհամարժեքական ինտրիգներ, որոնք հաճախ նյարդայնացնում են ու սերիալը դիտողին հոգեբանական մանիպուլյացիայի ենթարկում, մասն գցում կախվածության մեջ: Իմ հարցումներից դարձվեց, որ հասկալու կանայք բառացիորեն վերադարձնում են ֆիլմերի հերոս-հերոսուհու հոգեվիճակը, մասնց հետ կասարվող անհաջողությունների, անարդարության,

դուց իրական կյանքում չի տեսել ու զգացել: Ու ման հոգեվիճակը դառնում է տեսական, ֆանի որ երկու ժամանոց ֆիլմի մասին չէ խոսքը, այլ մի ֆանի հարյուր կամ հազարն անցնող սերիաների:

Գիտե՞ք ինչն է զայրացնում. միլիարդանոց Հնդկաստանում, որտեղ աղքատությունը ծայրագույն մակարդակի է, հիգիենան, սոցիալական, հասարակական բարեքն այդ երկրում առաստելական հրեցավոր են, բայց արի ու տես, որ սերիալներում մասնց ներկայացնում են բոլորովին այլ կյանք ու հարաբերություններ, բոլորովին այլ աշխարհ: Տասը տարվա ընդմիջումից հետո ամուսնի ընկերուհիս Գեմանիայից եկավ Հայաստան: Մեկ շաբաթ շաբաթումսկ մեր սերիալներն էր նայել հեռուստացույցով: Սարսափած էր. «Մեր հասարակությունն այս տարիների ընթացքում այսքան փչացել է, մեր ընտանեկան բարեքն այսքան աղավաղվել են. բռնություն, սպանություն, կողոպուտ, ամուսնական դավաճանություն. մի դրական կերպար, մարդկային նորմալ հարաբերություն չեսես հայկական սերիալներում»: Հնդկամանիայի դասաճառների մասին

դրա մեջ: Ավելի լավ չէ՞ սեփական մշակույթը ներկայացնել, քան թե մեզ մասն օտարներինը ներմուծել, փառքել ու ձեւանալ, թե նաեւ դրա կողմն է: Եվրոպացի, ամերիկացի ենք ձեւանում՝ մեր մոռացած ու անտեսած: Մենք մերը չենք գնահատում, արժեւորում ու ձանաչում, դրա համար էլ մեր վզին զորով ուրիշ մշակույթներ են փաթաթում: Մա՛ վրա դեպ է ուշադրություն դարձնենք:

Բեմադրող ռեժիսոր **Նիկոլայ Ծասուրյան**- Նորմալ երեւոյթ է, ի՞նչ է եղել որ: Ամեն ազգ էլ ունի իր դիրմիտիլ ծեսը: Հնդկական ֆիլմեր ռուսներն էլ, ուրիշ ազգերն էլ են շատ սիրում, որովհետեւ այդ դիրմիտիլ ծեսը մասն էլ ունեն: Իսկ ի՞նչ ենք ամում մենք. թորական սերիալներն ընդօրինակում, ցուցադրում ենք: Դա ավելի՞ լավ է, քան հնդկականը: Վստահ եղե՛ք, հնդկական կինոյի նկատմամբ սիրո այս ալիքը չի անցնի, այն եղել է ու կլինի միշտ:

Բեմադրող ռեժիսոր **Ժիրայր Դադայան**- Ժողովուրդն այլեւս չի ուզում տեսնել կրիմինալներ, սպանություններ. կարոք է մեղրամայի: Ես չեմ նայել այդ հնդկական սերիալները, առհասարակ

Հնդկամանիայի դեմ գրկաբաց

Իսկ իրականում անհավանական ու անբնական իրադարձությունների դասաճառով օրե ցարունակ ընկճված, անհամարժեք դառնում, աչքներին ոչինչ չի երեւում, իսկ երբ մի դրական փոփոխություն է լինում հերոսների կյանքում, իրար աչքալուսանք են տալիս, մարդիկ անում: Սա չափազանցություն չի, հավասարեցնել:

Հնդկական սերիալները գրավում են խայտաբղէտ գույներով, ակնհայտ տեսարաններով ու դասկերտներով: Ծուռ ուստեմ, շիսակ խոսեմք. մասնց նկարահանում են ժամանակակից բարձրագույն տեխնոլոգիայով: Օտերասորական դրոֆեսիոնալ աշխատանքն անուրանալի է, հնդիկներն իրենց կենցաղը, միջավայրը, անգամ նկարահանվող վայրի ինտերիերը, էփսերիերը, կերպարների հագուստը ներկայացնում են անթերի, ամեն դետալին ուշադրություն են դարձնում, ամեն մանրուք կարեւորում: Չկա ռեժիսորական, օտերասորական, մոնտաժային անգամ նվազագույն անփութություն, անգրագետ կար: Հասուկ ուշադրություն են դարձնել մասնց կարգերի կոմպոզիցիային ու նկարահանման ոճին, սարածությունը, շարժումները դասկերտվոր արտասայեստի ու հնարանությանը: Բազմիցս նկատեցի, որ մի կարգը նկարահանում են սասից ավելի տեսալսիկներով, մուսն շարժումն ավելի ազդեցիկ դարձնելու համար ցույց տալիս սարբեր ռակուրներով: Պատկերների գունագեղությունը, ազգային ավանդույթները, ծեսերը, կենցաղը հանդիսավոր ու միաժամանակ խիստ մասշեղի, հեճափրի ու հասանելի ներկայացնելը, հիդոնսի հասցնող երաժշտությունը գրավում են սերիալը դիտողին: Անհերքելի է, որ մեր հասարակությունն ունի այնպիսի ծես, որին այս ամենը գայթակղում ու «թակար է գցում»: Ու այլեւս չեն կարեւորվում ոչ գեղարվեստական արժեք, ոչ մտավոր ու հոգեւոր սնունդ կոչվածները, ոչ ճաշակ ու մակարդակը: Հասարակության մի սովոր ծես այդ սերիալներով բավարարում է սենսիմենսայության իր դասանջները, թեկուզ սարկվի, անբնական բաների վրա մի կուրս արցունք ու գայրույթ է թափում, իր միադաղաղ կյանքի դասարկ վիճակը փորձում լցնել էկրանից հորդող ռոմանսիկ տեսարաններով ու գլխավոր հերոսների ամոթխած, սիրառաս հայացքներով, որովհիպ ինքը երբեք կամ վա-

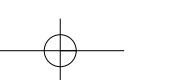
հեռուստացույց չեն նայում: Եթե այդ սերիալներում բռնություն, սպանություն չկա, ուրեմն թող նայեն, ի՞նչ կա որ: Զայլ-ֆայլ գնամք առաջ. սկզբում թեկուզ հնդկական սերիալների միջոցով հրաժարվեմք կրիմինալներ, գողական հարաբերություններ ցույց տալիս մեր սերիալներից, մեղրամայներով տարվեմք, հետո կգա ժամանակը, երբ մեր կրթական, մշակութային մշաճողն էլ կբարձրանա: Հոյս ունեն, որ մերում էլ կսկսեն հայկական թեմաներով մեղրամայիկ սյուժեներ նկարել: Ասիճանական անցում թող լինի: Ի՞նչ խոսք, շատ վատ է, որ հնդկական սերիալներ ենք նայում, բայց սա հիմա չարյաց փոքրագույնն է:

Կինոգետ **Սուրեն Հասմիկյան**- Հնդկականից բողոքում եմ, իսկ մեր սերիալներն ի՞նչ են: Ինչ մասուցում են, մարդու են, դա էլ նայում է ժողովուրդը: Սերիալը մի գլխավոր առավելություն ունի՝ խոշոր լույսները, որ շատ կարեւոր են դերասանի համար, ու որը կինոյում անհետացել է, այլեւս չկա: Մարդու ներսում հիմա խոր ճգնաժամ կա. սա է դասաճառը, որ այսպես թափով սրվել ենք հնդկական սերիալներին:

ՀՀ ժողովրդական արտիստ **Երվանդ Ղազանչյան**- Պարզ, դիրմիտիլ սյուժե ու փոխհարաբերություններ են, բայց ինչու են գրավում, որովհետեւ ոչ մեկի վրա զենով չեն հարձակվում, նկուղում չեն փակում-սանցում, ազդեցիկ չկա: Չարմանալի հանգստություն, խաղաղություն կա այդ սերիալներում, իսկ ժողովուրդն այդ հանգստությամբ կարոք է, այլեւս չի ուզում ազդեցիկ տեսնել: Գույները, սիրուն-սիրուն դասկերտները գրավում են մարդկանց. այս շրջանում էլ թող ման բաներ նայեն, ոչինչ: Մեր դերասաններից մեկը հայկական սերիալներից մեկում նկարվում է. մի օր տեսա, ասացի. «Ա՛յ տղա, մենակ դու ես մնացել, որ հիվանդանոց չես ընկել: Դու էլ հիվանդանոց ընկիր, էդ սերիալը վերջանա-գնա, որովհետեւ հոգնել ենք, ոչ մարդու հոգում, ոչ էլ արտիստ ոչինչ չեք տալիս ախր»:

Հնդկականի ժամանակն էլ կանցնի, ոչինչ: Իմ ցավն ուրիշ է՝ վերադառնամ մեր դասականներին, մեր արժեքներին ու կրթեմք մեր ժողովրդին:

Հ.Գ. *Երեկոյան եկա տուն, աղջիկս ասաց՝ «Այսօր հնդկական ժալեթի են կերել: Մեր դասարանի Դիանան սերիալից է սովորել-դասաստել: Հետո էլ հնդկականին անում ենք դիտում»:*

1 Այդ ֆաղթը բառը՝ վարկանիս

Հայաստանում Սահմանադրությունն, այո, փոխվեց, ընտրական կարգը նույնպես, սակայն զուգահեռ հայրենի իշխանությունները կարողացան մեր ֆաղթական դաժան հեռ վարվել այնպես, որ այն իր ուրվագծով, օրակարգով, լուսավորչությամբ համարժեք չէ նոր օրենսդրությանը եւ չունի այն ներուժը, որով կարողանար նոր օրենսդրությունից ֆունկցիոնալ առավելագույն հնարավորություններով՝ համահարմարական կարգի ընդունման ինստիտուցիոնալ եւ ֆունկցիոնալ ձեռք բերելու եւ այդ առումով ազդեցիկ կանոններով գործելու համար: Այսինքն՝ նոր Սահմանադրության եւ նոր ԸՕ-ի օրենսգրքի ընդունմանը զուգահեռ՝ ֆաղթական դաժան ձեռք բերողները, իրական ընդդիմության դեմագոգույնը ստեղծեց այն իրավիճակը, երբ մեր կյանքը, ընտրական բարիքը, ֆաղթական դաժան ձեռք բերելու իշխանության մեծահեղինակ մտնում են հինը՝ նոր ընտրական օրենսդրության ու նոր սահմանադրության դարձաբառը:

Իշխանություն, իշխանական ֆաղթական դաժան ասելով մենք շարունակում ենք հասկանալ անձեր, ընդդիմություն

վաճել ինչ-որ անձակաբանական «աստի» անասունական մանրամասնությունների նկարագրությունը, կամ խորհրդարանի դաժանության ներսերի ունեցած «նազարկական», եւ ոչ թե բուն խնդրի վերհանումը, այնպես էլ հարգարժան, կրթված անհասները մեր հանրության զգալի օտարերի մոտ վարկանիս չունեն, քանի որ ունեն նյութական-առարկայական բան մասն ընտրողին չեն կարող առաջարկել՝ իրենց գաղափարներից զատ: Իսկ վերջին մի ֆունկցիոնալ սահմանում ոչ միայն ֆաղթական դաժան է զրկվել իր բուն բովանդակությունից, այլև ձեռք բերվել է ընտրողի կերպարը: Ընտրողների շատ զգալի օտարի, իսկ միտքը կեսից ավելի մոտ վարկանիս կարող է ունենալ իր կոնունակ վճարները փոխհասուցողը, անվճար առողջադասական հեռագրություն կազմակերպողը, իր բազմաթիվ սոցիալական խնդիրներից թեկուզ մեկը լուծողը, հարազատի թաղման ծախսերը հոգացողը եւ այլն: Այստեղ են ասում՝ սկսվելու է իսկական աճուրդ՝ ընտրողի «ձեռքի» համար, ու դա կլինի ոչ թե ընտրության օրը, այլ մինչ այդ: Այն հիմնականից է սկսվել, չնայած դեռ հրապարակված չեն երկու սեսակի ցուցակներն էլ, բայց թաղային հավակնորդներն ի-

րից համեմատական է լինելու միայն ու միայն նրա նյութական խոստումների չափին, ձեռքի սակ եղած տեղի բիլակներին, դեռի վերեւ հարց լուծելու լայն կարողություններին: Իհարկե՝ վարկանիսային թեկնածուներին ձայն սալու առումով միտքը կարելու է լինի մասնակցալ կուսակցության համադրական ցուցակի առաջին եռյակի՝ էլի վերը նշված առումներով կարողունակության աստիճանը, ինչպես օրինակ «Ծառուկյան դաժանի» ցուցակի առումով ստասուն է, երբ առաջին եռյակում կլինեն երկու ֆինանսական հսկա՝ Ծառուկյանն ու Սուխասյանը, զուգահեռ ֆինանսական հսկաների միավորման հոգեբանական գործողը: Բայց սովորական ընտրող մախ սեսները է իր սարածի ընտրացուցակը (համադրական ցուցակն իսկի փետրեթիկում չի էլ լինելու), նրա տեղային կամ ժամանակակից բնագործներ են ազդեցիկ, երբ հնարավորություն կա երեք մարդուց միաժամանակ փող վերցնել ու նրանց վարկանիսի առաջնահերթությունը նշել ըստ տեղի: Խեղճ ընտրող՝ փետրեթիկի վրա մի թեզի ազդեցություն է թափելու:

Ուսանում են

Ո՞վ վարկանիս ունի այսօր

ասելով՝ նույնպես: Այսինքն՝ ընդդիմադիր եւ իշխանական բառերի փոխարեն մենք հանգիստ ընդամենն անուններ կարող ենք գործածել, իսկ դա հազիվ թե ֆաղթականությունը հինգեր բառի բովանդակության համարժեքն է:

Այս իմաստով ավելորդ չէ ընտրությունների դաժանը մեկ անգամ ես ֆունկցիոնալ նոր ընտրական իրողություններից մեկը՝ վարկանիսային (նեյթինգային) փետրեթիկությունը, որը սահմանադրությամբ եւ Ընտրական օրենսգրքով միտքը լավ էլ հիմնավորված է, բայց գործառնական իմաստով մեր կյանքում ստանալու է այն բովանդակությունը, ինչ վերելում ասում էինք իշխանություն-ընդդիմություն հայկական համարժեքների դարձաբառը:

Չայների աճուրդ

Սազվում է, որ վարկանիսային փետրեթիկություն հասկացությունը ոչ թե կուսակցական գաղափարների մրցակցություն է լինելու՝ ի դեմս թեկնածուների, ինչպես որ միշտ լինել է, այլ այն վերածվելու է ձայների աճուրդի, որտեղ առաջադրվածի (ըստ այդմ էլ՝ կուսակցության) վարկանիսը կախված է լինելու փողից, լավ արդյունքությունից, կրիմինալ ցրտադասի ուժի աստիճանից, բուն վարկանիսային (տեղական) ցուցակով առաջադրվածի ֆինանսական-վարչական կարողություններից: Այդ բոլոր սարքերակիցներն անցյալում բացառապես մեծամասնական կարգին էին հասուկ: Բայց հիմա անգամ վարկանիսային փետրեթիկություն կոչված կարելի է համարել մեծամասնականի նոր՝ կասարելագործված սարքերակը, քանի որ այն ժամանակ մեծամասնականները, այսպես ասենք, սակից էին ստանում ունեւ կուսակցության աջակցությունը, եւ իրենց հոգաբարձու կոչում էին անկախ, իսկ հիմա մեր օլիգարխներն ու թաղային տերերը արդեն օրենսդրական կանխադրված կուսակցությունների տեղական-վարկանիսային ցուցակները, իսկ նրանց սրված ձայները համարվելու են կուսակցությունների ձայները, ու ունց էլ լինի՝ 13 ընտրատարածից մի 26 հոգի կանցնեն խորհրդարան, համարեք դրանց մեծամասնական դասազմավոր:

Ավելի հստակեցնենք՝ ո՞վ վարկանիս ունի այսօր: Փորձենք դասաստանել այս հարցին: Ամբողջ խնդիրն այն է, որ սարքների ընթացքում մեր երկրում ձեռք բերվել է մասն վարկանիս բառի բովանդակությունը: Ասենք ինչպես լրացվածից ծոցներում մեծ վարկանիս կարող է հա-

րենց «բազարներն» արդեն արել են: Ամեն օր այդ մասին բազմաթիվ վկայություններ ենք ստանում:

Օրինակ՝ հայցնի է, որ Երեւանում տեղական ՅՊԿ-ական (հասուկ միտքն չունենք, ամենամեծ կուսակցությունն է, բացի այդ՝ նա է տիրապետում վարչական լեզվներին, դրա համար էլ ՅՊԿ-ի մասին ենք ասում) ակտիվ ու նրան մերձ հայցնի ցրտազանները բազմաթիվ հանդիմություններ են անցկացրել այս ու այն սարածի նայողների, այդպես ասենք, մախաձեռնությամբ ունեն կերպարանի օբյեկտնում եւ հաշվառել են իրենց հնարավորությունները: Յավաճների մասնակիցներից ամեն մեկից զույգաբար են արել, թե քանի կողմնակից-ընտրող նա ունի ձեռքի սակ եւ ի՞նչ թիվ կարող է աղախուկել: Սկսվել է անգամ աշխատանքն այդ՝ սեփական ընտրողի հետ: Իսկ արդեն «աղախուկված» ընտրող ընտրության օրը գնալու ու նախապես սկսած իր «ձեռքն» ուղղակի գրավոր հաստատելու է՝ փետրեթիկում համադասախոս մտնում անելով: Սա աշխատող սարքերակ է, քանի որ հավաքված «հեղինակավոր» մարդիկ փաստորեն ամեն շեշտում իրենց դասախոսանաժողովում ունեն, որոնք նախապես աշխատանք են մարդկանց հետ, հաշվառում «իրենց կոնսիդերենսի» բոլոր կարիքները, ներկայացնում կուրսորին, սա էլ երեքի ավելի կենտրոնացած նայողի կամ վարկանիսայինով առաջադրածի հետ մտածում է այդ կարիքները հոգալու ձեռքի մասին: Ու հավանաբար ճիշտ է ասում Ազգային Ժողովի հանձնաժողովի նախագահ **Հովհաննես Սահակյանը**՝ այս անգամ միտքը կարունակելու կարիք իրոք չլինի, քանի որ մեր բոլոր նախկին դիտարկումները ցույց են տալիս, որ վարչա-կառավարման լեզվների օգտագործման եւ ուղղակի փոխհասուցման այնպիսի հստակ մեխանիզմներ են կասարելագործվել, որ հազիվ թե որիմիսիվ ընտրակեղծարարության կարիքը զգացվի, մասնավոր՝ վերահսկման մեխանիզմները եւ կասարելագործվել են: Այդ բոլորին կարող էր դիմակայել ընտրողը, բայց նա, սոցիալական վաճառքի դասերից հրաժարվելու կամազուրկ է դարձել: Բացի այդ՝ նա չի ակնկալում իր ընտրատարածում տեսնել իսկապես հեղինակավոր մարդու, որից միայն գաղափար կարող է ընծա ստանալ: Ոչ էլ հանրության զգալի օտարի զգացմունքներն համահունչ կերպարներ են առաջադրվելու՝ ասենք «Սասնա ծռերին» հաց բերողը չի լինի ցուցակներում: Այնպես որ՝ վարկանիսային ցուցակի յուրաքանչյուր անդամի վարկանիս ու-

մեր ֆաղթական անվանյալ դաժան էլ լավն է, ցուցակների գրանցմանը հաշված օրեր են մնացել՝ դեռ բանակցում են, մինչդեռ նրանք ամիսներ առաջ դեռ ղեկ են հայցնելու՝ ով, ում հետ եւ ինչու է գնում, որ ընտրողն էլ ժամանակ ունենալ կողմնորոշվելու: Իսկ հիմա չկողմնորոշված կամ հայցնի եղանակով կողմնորոշված ընտրող մի այնպիսի խառնափոթություն է ստեղծվելու, այնպես է խճողվելու բարդ փետրեթիկների մեջ, որ բառիս բուն իմաստով թանկ փետրեթիկը կարող է փուստ անցնել եւ անվավեր համարվել՝ նրա անհրազեկության դասառաջ:

Ընդհանուր առմամբ՝ վարկանիսային փետրեթիկությունը կարող է շուտ գալ նրանց դեմ, ովքեր դա նախազեղել են, եթե ժողովրդի մեծահարուստ մեղացածների արտաձուլման ՅՊԿ-ից, չէ՞ որ նրանք գնալու են առաջադրվելու ու փողը վասնելու այլ կուսակցությունների անունից:

Թե եւ ԿԸՀ նախագահ **Տիգրան Սուկույանը** ասում էր, թե մեզ մոտ համամասնական ընտրակարգ է՝ իր առանձնահատկություններով, որտեղ առաջին հերթին կարելու են կուսակցությունների սազած ձայները, որից հետո՝ միայն թեկնածուներին, այնուամենայնիվ, կուսակցությունները դարձնեն մնալու վարկանիսայինների փողին ու այլ «հմտություններին»: Իսկ նրանց ծառայություններն առաջվա նման ղեկ է փոխհասուցվեն, եթե ոչ մանդատով, աղա թիզնե- փոխաներով ու զանազան այլ արտոնություններով, իսկ վարկանիսային ցուցակը գլխավորող մեր օլիգարխներն անողաժառ կանցնեն խորհրդարան՝ ասենք Սիրահան Պողոսյանը (Զեթրինի Սիրահանը)՝ թիվ մեկ ընտրատարածից, կամ Սամվել Ալեխանյանը՝ թիվ երեքից եւ այլն: Սազվեց, որ համամասնական կարգն էլի կախված է փողից, կրիմինալից, թաղային հեղինակությունից: Այդպիսով դասախոսներին մեր հարցին, թե ո՞վ վարկանիս ունի այսօր: Իսկ խորհրդարան, փաստորեն, էլի գնալու են նույն տիպի մարդիկ առավելաբար, միտքը՝ նոր դեմքերով, բայց նույն բովանդակությամբ, ինչ որ ներկայիս գործող խորհրդարանում է, դրան մոխաստելու է մասն մանդատների բաշխման դժվար վերծանելի համակարգը, որի գումարում-բաշխումներն անգամ սովորական մարդու համար ընկալելի չեն, էլ ուր մնաց՝ վերահսկելի լինեն: Այդպիսով՝ իրական դասազմավորական կերպարներ էլի դժվար են փնտրելու-զսնելու արագա խորհրդարանում:

ՆԱԻՐ ՅԱՆ

Պատահական ու ծրագրված պեղումներ

Ուրարական թագավորության մասին վկայող 600-ից ավելի սեղանազար առանագրություններ կան: Առաջինի ամենամեծ սեղանազար առանագրությունը հայտնաբերվել է Վանի ժայռերից մեկի վրա է՝ Արգիշի Առաջինի դամբարանի դասին: Ոչ ոք չի կասկածում, որ համաշխարհային հնագույն ֆաղթականության էջերից մեկն Ուրարսում է, ու հայերս հանդիսանում ենք Հայկական լեռնաշխարհում ձեռավորված այդ ֆաղթական, սեստական, մեկուսային էթնիկ միավորի ժառանգորդը: Սակայն ուրարական ցրտադար Զ.ա. 7-րդ դարի մասին վկայություններ, առավել եւս՝ սեղանազար առանագրություններ ֆիչ են դասադրվել:

2016-ի հոկտեմբերին Գավառի Հացահատ թաղամասում ժամանակակից ակտիվիստների ժամանակ հողի սակից դասառաջարկ հայտնաբերվել են հնագիտական գտածոներ: Բնակիչները «չհայտնաբերված դեղքներ» մասին բարեխղճորեն հայցնել են «Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների եւ դասնական միջավայրի դասառաջարկի ծառայություն» ՊՈԱԿ-ին: Հնագետները ցատկ էն հնավայր, գտածոները մաքրել են, ուսումնասիրել ու դարձրել, որ դրանք դասնական ուրարական թագավորության Զ.ա. 7-րդ դարին: Հայտնաբերվել է բարձրաստիճան անձի դամբարան, որտեղ թաղվել են 6 հոգի՝ 1 կին եւ 5 տղամարդ, այ-

սինքն՝ խմբային թաղում է եղել: Գտնվել են երկաթե սիգակ, դասույնի բեկորներ, ռախանդեսային խեցեղեն, ազաթե ուղունահատիկներ, զիբերաբարե համրիչի մասեր, ոսկրե ներդիրներ: Հիմարարական աշխատանքների ընթացքում դամբարանն ավերվել է, իսկ մարդկային կմախքներն իրար են խառնվել, ու հիմա դժվար է ասել, թե կմախքներից որն է բարձրաստիճան այդ եւ որոնք՝ նրան ուղեկցող հանգուցյալները: Հայցնի է, որ վարկանիսային ժամանակներում մեռնողն իր հետ ծառաներ, ուղեկցողներ, կահ-կարասի, զարդեր է տարել: Չի բացառվում, որ մեռնողի հետ թաղվածները ինքնագողություն են կասարել:

Դամբարանի դիմաց Գավառի Բերդի գլուխ ամրոցն է, որի ուրարական օտար վարդուց է հայտնաբերված. այն անգամ աչքով էլ տեսանելի է: Գեղեթն Սիֆայեյանն է դեռելու չափազանց այն: Հնավայրը բազմաժան է: Մասնագետները վստահ են, որ դամբարանը մեծապես առնչվում է Բերդի գլուխ ամրոցի բնակիչների հետ, այսինքն՝ հողարկավորված անձինք հենց այս ամրոցից են:

Հայտնաբերված գտածոները համարելու են Մեծամորի հնագիտական հավաքածուն: ➡ 10

ԱՄՆ ղեկավարողարի ղառսնոնի թեկնածու Ռեխ Թիլերսոնը Սեմասում օրերս կայացած լուսնային ժամանակ ԼՂ հակամարտությանն անդադարեցնելու հայտարարեց, որ ինքը «Հայաստանի եւ Ադրբեջանի կառավարությունների հետ կաշխատի խաղաղ ու երկարամիտ լուծում գտնելու համար, որը թույլ կտա արդարացի սարածաբանի կայունությունն ու բարգաւաճումը»։ Նրա խոսքերով՝ «սարածաբանությանն անդադարեցնելու համար անհրաժեշտ է առաջին փուլում ղեկավարողարի կառավարությանն անդադարեցնելու համար, որը թույլ կտա արդարացի սարածաբանի կայունությունն ու բարգաւաճումը»։ Նրա խոսքերով՝ «սարածաբանությանն անդադարեցնելու համար անհրաժեշտ է առաջին փուլում ղեկավարողարի կառավարությանն անդադարեցնելու համար, որը թույլ կտա արդարացի սարածաբանի կայունությունն ու բարգաւաճումը»։

Սակայն Թիլերսոնի նշած երկու դեմքերում էլ իրավիճակը մնում է անորոշ։ Եթե խոսենք խնդրի իրավաբանական կողմի մասին, ապա զոյություն ունեցող եւ անդադար խախտվող իրադրության ռեժիմի հիմնում 1994 թվականին ստորագրված փաստաթուղթն է։ Ռուսաստանի հայտնի վերլուծաբան **Սասնիսլավ Տարասովի** կարծիքով՝ 2016 թ. ադրբեջանական զորքերի ներխուժումը Երևանում գծի վրա մեծադիպացնում է համակարգի հաստատված միջազգային դիտարկումների սեղանաբաշխման վերաբերյալ Վիեննայում եւ Սանկտ-Պետերբուրգում ձեռք բերված համաձայնություններն անգործունակ են, քանի որ դրանց սակ չկա Ադրբեջանի ստորագրությունը։ Հակամարտող կողմերի միջև «խաղաղություն, վստահություն եւ երազխիմներ» հաստատելու համար փաստորեն ոչինչ չի արվել։ Իսկ ինչ վերաբերում է Հայաստան-Թուրքիա հարաբերությունների կանոնավորման հարցին, դա ԼՂ հակամարտության կարգավորման խնդիրներին շարունակելու առումով ժամանակը բաց է թողնված։

Եթե Թուրքիան ի վերջո վավերացնի 2009 թ. Տյուրիխում ստորագրված եւ Երեւան-Անկարա դիվանագիտական հարաբերությունների վերականգնում ու սահմանների բացում նախատեսող արձանագրությունները, ապա դա կանի միանգամայն ուրիշ նկատառումներով։ Սույնիսկ եթե որոշակի կոալիցիայի ուժերով հաջողվի դադարեցնել մասնակցությունը, դարձյալ Թուրքիայի վրա կախված կլինեն Սիրիայի հարցը եւ Իրանի խնդիրը։ Նման իրավիճակում հնարավոր է, որ Անկարային հրավիրեն մասնակցելու ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթացին, սակայն բնավ ոչ առաջատար դերում։ Մինչև ադրբեջանական զորքերի ընթացում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համամիջազգային երկրների մեջ միայն Ռուսաստանը աչքի ընկավ զինված բախումների դադարեցմանն ուղղված միջոցառական ջանքերով, Բախու, սանկտպետերբուրգյան համաձայնագրի ստորագրումից հրաժարվելով եւ ապա Ադրբեջանի ու Հայաստանի դեկլարանտների ենթադրյալ հանդիպումը ձախողելով՝ ջանքեր գործարարեց սարածաբանում Ռուսաստանի հարաձուլում դերը չեզոքացնելու նպատակով։ Ուստի ՌԴ արտգործնախարար Սերգեյ Լավրովի այն հայտարարությունը, որ ԼՂ հակամարտությունը արդեն վաղուց Ադրբեջանի միայն ներքին գործը չէ, ընկալվում է որակյալ Բախու փառաբանականությանը Մոսկվայի որոշակի հակազդեցություն, այն բանի հավաստում, որ Ադրբեջանը կորցրել է գերիշխանությունն Արցախի նկատմամբ, եւ խնդիրը վաղուց միջազգային հարթության վրա է՝ հակամարտության կարգավորման մեխանիզմներին առնչվող կանոնների համադասարանական հավաստումով։

2006 թ. փետրվարին Բախու կատարած այցելության ժամանակ ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը հանդես եր եկել Վրաստանին վերաբերող մի շարք հայտարարություններով։ Նրա խոսքերով՝ ինքը մեծ ափսոսանք է զգում վրացիների համար, քանի որ «Վրաստանն ապրում է բարդ ժամանակաշրջան եւ հսկայական սոցիալական խնդիրներ ունի»։ Նա ավելացրել էր. «Եթե ինչ-որ մեկը կարծում է, թե այդ կարգի հարցերը կարելի է լուծել, մարդկանց ուժադրությունը շեղելով մոտեցնում ենք նրանց սխալուղիների ուղիներին»։ Վրաստանը 2008 թ. օգոստոսին սեյսմիկ վիճակում էր, իսկ Ադրբեջանն առաջատար երկրացում էր մոսկովյան կառուցվածքում եւ մոսկովյան կառուցվածքում առաջատար կառուցվածքում էր մոսկովյան կառուցվածքում։

Մոտակա կողմնակի խորհրդային համալսարաններին օգտագործում։ Վերջերս Թիլերսոնի այցելած ԱՄՆ նախկին ղեկավարողար Զոն Զերին վստահեցնում էր, թե նախագահ Թրամփը «կարողանալի աջակցել Վրաստանին»։ Զերին չայցելեց Բախու եւ Երեւան, նախադիտարակ հայտարարելով, թե հակամարտող կողմերը դաստիարակ չեն ԼՂ հակամարտության կարգավորմանը։ Ըստ համաբանության, մոտ ժամանակներս Բախու եւ Երեւանը կգործեն՝ ղեկավարելով կոնկրետ աշխատանքները։ Վրաստանը 2008 թ. օգոստոսին սեյսմիկ վիճակում էր, իսկ Ադրբեջանն առաջատար կառուցվածքում էր մոսկովյան կառուցվածքում։

Թրամփի եւ Պուտինի առաջին հեռախոսազրույցի ընթացքում կողմերը փնտրել են հակահարկերից հեռացում, Սիրիայի հակամարտության, Ուկրաինայի, Մերձավոր Արեւելի իրադրության, արաբ-իսրայելական հակամարտության, ռազմավարական կայունության ոլորտի, Իրանի միջուկային ծրագրի եւ Կորեական թերակղզու հետ կապված հարցեր։ Այս

չինգոնում։ Այս կադրակցությամբ որոշ փորձագետներ մասնագետն են Իսրայելի վարչապետ Նաբանյահուի վերջերս Բախու կատարած այցը, որի արդյունքը կարող է դառնալ ԱՄՆ-Իսրայել-Ադրբեջան եռանկյունու ստեղծումը, որը թերեւս ազդեցություն գործի մատչելի ԼՂ հակամարտության վրա։ Բայց դա ակնհայտորեն կառաջացնի Ռուսաստան-Հայաստան-Իրան եռանկյունու հակազդեցությունը։ Միեւնույն ժամանակ Թրամփը, ըստ երեւույթի, մտադիր է «ակտիվորեն միջամտել Սիրիայի հակամարտությանը», այնտեղ ստեղծել ինչ-որ «դիպլոմատիկ գոտի» եւ թերեւս ամերիկյան ցամաքային զորքեր ուղարկել ԻՊԻ դեմ։

Անկարան, որն անցյալում հանդես եր գալիս սեյսմիկ «գոտիների» օգտին, Թրամփի մտադրությունը զուտ է արձագանքել, վախենալով, որ ԱՄՆ-ը Իսրայելի հետ Սիրիայում կազակցի ֆրոնտին։ Դեմքերի մեջ ընթացող Թուրքիային կվանի Ադրբեջանից՝ որդես Իսրայելի դաշնակցից, կխթանի նրա սեղանաբաշխումը դեմքի Իրան եւ Ռուսաստան։ Ուժերի մեջ դասավորու-

Արցախը մերձավորարեւելյան դիտարկման համակարգում

միջոցներ, որն էլ սարածաբանությունը չունեն հանրահայտ «մարդիկան սկզբունքների» առթիվ, որոնք կեցերից մեկը ենթադրում է որոշ երջանների ազանման հետ մեկտեղ ԼՂ կարգավիճակի որոշան հանրաքվեի անցկացում»։

Այդ փաստաթղթի բուն սրամարանությունը նախատեսում է բանակցություններին Ստեփանակերտի մասնակցություն, ինչին ամեն կերպ ընդդիմանում է Ադրբեջանը։ Ավելին, ռուս-ամերիկյան կամ ռուս-արեւելյան դիվանակայության «խաղաղարջը» իր օգտին կիրառելու, սեփական սցենարով, էներգետիկ նախագծերի միջոցով խնդրի լուծմանը հասնելու նրա բոլոր փորձերը ձախողվել են։ «Ռեզոլուցի» գործակալության հավաստմամբ, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համամիջազգային երկրների միջև ԼՂ հակամարտության առնչությունը մեծապես զոյություն է ունեցել ընդհանուր համաձայնություն։

Դոնալդ Թրամփի նոր վարչակազմը կփոխի՞ արդյոք այս կացությունը։ Սասնիսլավ Տարասովի դիտարկումների համաձայն, Անդրկովկասում միայն Ադրբեջանն ու Վրաստանն են զգալի մեծազորություն արտադրում ԱՄՆ նոր նախագահի սարածաբանային ֆաղափականության առնչությամբ։ Ռուսաստանի փորձագետ Իրինա Զորբենաձեմ այդ երկու երկրների խնդիրը համարում է Արեւմուտքի հետ կապված ակնկալիքներ, որոնք ենթադրում են սարածաբանը եւ ամբողջ հեթոհորդային սարածի դուրսբերում Ռուսաստանի ազդեցության գոտուց եւ Մոսկվայի վրա ճնշում գործարարելու

ցանկում ԼՂ հարցը չկա։ Ավելի վաղ նախագահ Թրամփը դաստիարակության նախարար Զեյնա Մեթիսին արդեն հանձնարարել էր 30 օրվա ընթացքում մատչել «Իսլամական դիտարկման» դեմ դալարի ծրագիր, որը կնախատեսի ԱՄՆ-ի գլխավորած կոալիցիայի համար նոր դաշնակցիցների որոնում։ Ստիպակ ռուսը Ռուսաստանի հետ համատեղ գործելու դաստիարակություն է արտադրել եւ կարող է համագործակցել համանման նպատակներ հետադիմող որեւէ երկրի հետ։ Կրեմլի մամուլ ծառայությունը մանրամասնել է, որ երկու դիտարկումների ղեկավարները «արտադիտարակ Սիրիայում «Իսլամական դիտարկման» եւ մյուս ահաբեկչական խմբավորումների ջախջախման նպատակով ռուս-ամերիկյան գործընթացների ռեալ համակարգման օգտին»։ Սակայն որոշ բաներ մնում են անհայտ։

Բանն այն է, որ ներկայումս ԱՄՆ-ը արդեն գլխավորում է ԻՊ դեմ դալարող առնվազն 60 երկրից կազմված կոալիցիա, զոյություն ունի մատչելի իսլամական կոալիցիա Սաուդյան Արաբիայի գլխավորությամբ, ինչպես նաեւ Ռուսաստան-Թուրքիա-Իրան կոալիցիա։ Ըստ որում, Թուրքիան եւ մերձավորարեւելյան մի շարք այլ երկրներ մեկ են բոլոր կոալիցիաների ու դաշնակցի մեջ։ Ուրիշ ի՞նչ նոր դաշնակցի մասին են խոսում Վա-

թյան դեմքում չի կարելի բացառել Թուրքիա-Հայաստան հարաբերությունների կարգավորման գործընթացը, ինչին մասին խոսեց ԱՄՆ ղեկավարողարի դաստիարակ թեկնածու Թիլերսոնը։

Սակայն առայժմ դժվար է կանխատեսել, թե Անդրկովկասում եւ Մերձավոր Արեւելիում ինչուսին կլինի ԱՄՆ-ի ծրագրերի եւ Ռուսաստանի խնդիրների իրական հարաբերակցությունը։ ԱՄՆ-Իրան հարաբերությունների կարգավորումը, երկու երկրների դիտարկումների մերձեցումը եւ Երեւանի զուգորդումը, ընդհակառակը, կարող են նվազեցնել Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի մասնակալությունը Արեւմուտքի աշխարհաֆաղափական դիրքերի ու խնդիրների համար։ Սնում է սղատել, թե Վախուցոնում ինչ կորոշեն աշխարհաֆաղափականություն նախագծողները, սարածաբանային ինչուսին դեր կհասկացնեն Ադրբեջանին եւ մյուս երկրներին, ամերիկացիները կծգան մեծացնել, թե՛, ընդհակառակը, փոքացնել Անդրկովկասի դիտարկումների դերը իրենց Սեւոպյան-Կովկասյան ռազմավարության մեջ, իրեր գլխավոր գործընկեր ունենալով Ռուսաստանին։ Ըստ «Ռեզոլուցի», այդ ձեւով է վճռվելու ԼՂ դաստիարակ ճակատագիրը։

Առաջիկայում ամենիս ցաս բարդ խաղ է սղատում։ **Պ. Բ.**

305-ամյա Չեննայի հայկական եկեղեցին կործանման եզրին

Չեննայի (Հնդկաստան) 1712-ին կառուցված հայկական եկեղեցին, որը բազմաթիվ փոթորիկներ եւ գրոհներ էր դիմակայել դարեր Երուսաղեմ, այժմ Վարդաի ցիկլոնի հետեւանով կանգնել է կործանման եզրին, սեղեկացնում է «Time of India» ղարբերականը։

Անբավարար մյուսական միջոցների եւ հանրային ուժադրության դալկասի հետեւանով ուղեւճային այս հուշարձան-կառուցի որոշ մասեր, ինչպես օրինակ հրաւալեթրս զանազակասունը, որ 6 հսկայական զանգեր է ընդգրկում իր մեջ, լուրջ վերանորոգման կարիք ունի։ Պատերը ձախճաւ են, ծեփը ամբողջովին թափված։ Վերջին տարիներին ծիսակասարությունները հազվադեպ երեսույթներ էին դարձել եկեղեցում, որտեղ ծննդյան տներին մի ֆահնա եր գալիս Կալկաթայից դասարազ մատուցելու։ Կառուցը զսնվում է Պարիսի Երջանում, որտեղ «Հայկական փողոցի» երկայնով բանկեր են, հարուստ խանութներ, ճաւարաններ եւ այլ հաստատություններ։ Եկեղեցու բակում տուրջ 350 գերեզմաններ են։ Չեննային հարուստ է իր մակուկային բազմազանությամբ։ Այնտեղ կարելի է տեսնել կաթոլիկական, բողոքական եւ առաքելական եկեղեցիների Երջարտում մատչելի մահմեդական մզկիթներ։ Հաւովի առնելով իր ամուր հիմքերը կարելի է ենթադրել, որ վերանորոգման ենթարկվելուց հետո այն դեռ երկար կարող է ծառայել հավասարաղայններին», գրում է թերթը։ **Տ. Օ.**

Եթե ԱՄՆ Կոնգրեսի անդամներին հարցնենք, թե իրենց ինչ են մտածում «նախագահի ընտրություններին Ռուսաստանի միջամտության» մասին, նրանք Մոսկվայի արարող կանվանեն «գրեթե լիամասշտաբ դաշնագրի հայտարարում»։ Համարադասական եւ Դեմոկրատական կուսակցությունների անդամների համար «Ռուսաստանի կողմից ԱՄՆ Դեմոկրատական կուսակցության ազգային կոմիտեի կայքէջը կոտորելը» նմանակամետ հարձակում է ժողովրդավարության վրա, ինչը անհանդուրժելի է:

Անընդունելի են համարվում Ռուսաստանի գործողությունները, որը «կոտորելը ԱՄՆ ֆաղափար կուսակցություններից մեկի նամակագրությունը եւ ընտրված նյութեր հրատարակելը, որոնք իմնաբանական տեսությունում անցկացվող ընտրություններում կտեղի ունենալու են» իր ուզած կողմը: Թեեւ դա «իմնաբանության ակնհայտ խախտում է», Մոսկվայի արարող հարկավոր է դիտարկել ըստ որոշակի դասակարգում հեռանկարի, քանի որ սաւնամայակներ շարունակ Վաշինգտոնում այն վայրն էր, որտեղ կազմակերպվում էին դե-

մակետ սահմալ սարածաբանում եւ մեծ վնաս դասաճանել ԱՄՆ-ին:

ԿԻՎ սեփական վերլուծության համաձայն, գերաստիությունը փորձել է 1970 թ. Ալիենդեյթի ընտրվելը կախնել նրա հակառակորդներին զենք մատակարարելու միջոցով: Իսկ երբ այդ ծրագիրը ձախողվել է, եւ Ալիենդեյթը հաղթել է ընտրություններում, ԿԻՎ-ն շեղեկություն է ստացել չիլիացի զինվորականների կողմից նախադասարանային ղեկավարության մասին: Վաշինգտոնը չի միջամտել այդ գործընթացին: Չիլիի զինվորական հրամանատարությունը սլայլ ֆայլը ընկալել է որպես հեղաշրջմանը սլայլ համաձայնություն:

Գաղտնագրեծված եւ հանրությանը ներկայացված փաստաթղթերից երեւում է, թե Նիխոնի վարչակազմի համար ինչպիսի մեծ սպառնալիք է եղել Ալիենդեյթը: Այսպես, Մոխիակ սանը կայացած հանդիման ժամանակ Նիխոնը իր խորհրդականներին հասկացրել է, որ Ալիենդեյթի կառավարությունը սպառնալիք է ԱՄՆ-ի ազգային անվտանգության համար եւ խորհրդային Միության հավանական դաճակցից է: Հանրապետական նախագահի

մասը դասրաս էր գործողությունների: Մոսկոյիկը սաղալվեց, եւ վերստի իշխանություն գլուխ անցալ Եաի Մոհամեդ Ռգա Փեիլեիին: Այդ ժամանակամիջոցում իրականացված գործողությունները ամերիկա-իրանական հարաբերությունների վրա ունեցան ալելի մեծ ազդեցություն, քան կարող էր դասկերացնել էլ-զենհաուերը: Այսպես, Այաթոլլահ Ալի համենեին առաջալա ղես հիլեցնում է Մոսկոյիկի սաղալվան մասին, մինչդեռ Իրանի կոլես զծի կողմնակիցները շարունակում են սլալ ժամանակահատվածն օգտագործել որպես այն բանի օրինակ, թե ինչու չի կարելի վստաիլ Վաշինգտոնին:

Հեղաշրջումներ կազմակերպելու ԱՄՆ-ի փորձերը հիլեասակելիս անհնար է մոռանալ Կուբայի մասին: «Սաղ դասերազմի» ժամանակաշրջանում Լաշինական Ամերիկայում ԱՄՆ-ի համար չկար ալելի սարսափելի անձնավորություն, քան Ֆիդել Կաստրոն, ով կղզուց արսալեց ամերիկացիների աջակցությունը վալելոլ բռնադեիին եւ վեց սասնամլակ կառալարեց երկիրը:

Church Committee investigation կազմակերպության սլալներով, ԿԻՎ-ն առնվազն

Պատահական ու ծրագրված պեղումներ

8 «Սեւանի ավազանը նշանավոր դեր է ունեցել Ուրարտի ֆաղափարական, սնեասական կյանքում: Դամբարանը ցույց է տալիս, որ այս սարածղը Ռուսա երկրորդի կան Արգեշի երկրորդի ժամանակներում վերահսկել է Արցախի սանող ճանաղարհը եւ հավանաբար որոշակի դեր է ունեցել դեղի Սոթք Սեւանա լճից հարալ-արեելլ եւ դեղի հյուսիս, Արեւնյան Իրան, Մղահան սանող ճանաղարհները, որտեղ ոսկու հաններ կային: Իսկ Վանի թագալորությունը ահազոզված էր այդ սարածներն իր սիրաղեսության սակ դաիելու հարցում»,- մեկնաբանեց «Պասնամակոբային արզելոց-թանգարանների եւ դասնական միջալայի դաիաղանոթան ծառայությունը» ՊՈԱԿ-ի փոխնոերն Աեոս Փիլիոոոյանը:

Նման դամբարաններ Աեոս Փիլիոոոյանը Սեւանի սարածոում էլի է դեղել: Երեսուն սարալ ընթացում ալեսեղից հնագիտական հարուստ նյութ է հայնաբերվել:

Նախորդ սարալա դեղումներից հնագեներն առանձնացնում են նաեւ Սեւանոը: Մինչուրարական Երանի՝ Զ.ա. 12-11-րդ դարերին թաղալող Սեւանոի ֆաղալային թաղամասի դեղման ժամանակ սենյակներից մեկում ազաթե վզնոց է հայնաբերվել, որի մեղ ֆանելու ոսկե ոլունֆահաիկներ կան: Սեւանոի դամբարանադաեոում ալերված դամբարան է հայնաբերվել, որտեղ ֆանելու ոսկե եւ հազարից ալելի ազաթե ոլունֆահաիկներ են հայնաբերվել:

Սեւանոը կարեւորագույն սարած է Արարսյան դաեի սրսում, որտեղ ռազմաղաղական առումով երկրորդ հազարամլակի վերջում ֆաղաղաղացման գործընթացների հիմները հասակ երեսում են: Մեր հնագեներն այստեղ լեիերի հեես են ալխասում. մի մեծ դամբարանադաեո դեղեւս դեղված չէ: Զաղաղային հասկածները նոր են սկսել դեղել: Հնագիտական նյութն այնքան անաղառ ու անվերջ է, որ կարելի է դեղ մեկ դարից ալելի էլ դեղել: Մեր հնագեները Վարալային համալաարանի հեես ալխասում են արդեն չորս սարի: Աղյունների վերաբերալ Եոսով զիլ կիրասարակի: Զանի որ Սեւանոը Արեւելում դասերազմական իրաղություն է, լեիերը որոշել են ալելի մեծ ուաղություն դարձնել Հայասանի վրա, որտեղ հնարալոր է խաղաղ դալմաններում ալխասել: Նրանք այս սարալա համար մեկուկես անգամ ալելացրել են Ֆինանսական աջակցությունը, այսինքն՝ եղանակը բացվելուն դես Սեւանոում ալելի մեծ թալիով հնագիտական ալխասաններ կիրականացվեն: Լեիերի ուաղություն կենսրոնում կլինի նաեւ Արաաաը:

Պեղումները շարունակվում են նաեւ Չորաց ֆարերի սարածում: Առաջին անգամ հեեսագոսվել է այն հասկածը, որը հավանաբար ֆարհան է եղել, այսինքն՝ զենվել են ֆարերի երկրներ, որոնց վրա անցեր կան, բայց ֆանի որ դրանք ճանաղարհին կոսրվել են, Չորաց ֆարերի սարած չեն եղալիլալել: Հեեսագոսվող սարածղը Չորաց ֆարերից մոտ 700 մ է հեռու: Այս հասկածը հնագեները կարեւորում են, քանի որ այն տալիս է 11-13-րդ դարերի միջնաղարյան Հայասանի դասկերը, երբ Բագրատունիների հարսությունն արդեն անկում էր աղրել: 20 մ սարածով դամբարանում հայնաբերվել են կենցաղային իրեր, զարդեր: Պարզվել է՝ հնալայրը նալկիոում ծառայել է՝ որդես աղասարան, որտեղ հայերը թալել են սելլուկ թուրերից, մոնողլ թաթարներից ու այլ թենամիներից:

Հնալայրերը ժամանակալորաղես ծածկվել են փալիով հողով, որդեսզի անոանը նորից դեղվեն ու հեեսագոսվեն:

«ԱՄՆ-ը չէ, որ դեսք է ուսանելին դասաղարի միջամտության համար» Ամերիկյան թերթը հիշեցնում է որոշ շիւճ իրողություններ

սական հեղաշրջումներ, բովանդակ ալխարիում իլխանության բռնի սաղալման փորձեր էին ձեռնարկվում եւ իրականացվում էր միջամտություն ուրիլե երկրների ընտրություններին, գում է **Դենիել Դեղեիլը** The National Interest (NI) ամերիկյան թերթում:

Հեղինակը հիլեցնում է ԱՄՆ-ի միջամտությունը Գվաեսնալայի գործերին 1952-1954 թթ., երբ նախագահներ Հարրի Թրումենը եւ Դուայթ Եյզենհաուերը ԿԻՎ-ին հանձնարարեցին զաղսնի գործողություն իրականացնել երկրում ժողովրդավարական կարգով ընտրված նախագահ Խակոբո Արբենաի դեմ, ում ծրագիրը նախասեսում էր հողասերերի եւ զեղուկների ունեղվածալին Եերսալորման կրճասում: Թրումենի եւ Եյզենհաուերի վարչակազմերը նրան համարում էին Արեւնյան կիսանգնդում ԱՄՆ-ի զերիլխանությանը սղառնաղող վսանգ, ինչդես նաեւ մարսահրալեր Մոնոոյի ուսումնին: Այդ ժամանակ Վաշինգտոնում հակակոմունիսական սրամաղություններն այնքան ուժեղ էին, որ խորհրդային Միության ազդեցությանը թեկուզ հեռալոր կերողվ ենթակա լինելու տղալորություն գործող ամեն մի օսարերկրացի դեկալոր համարվում էր կոմունիսական նախագծի մաս:

Հեեսաղայում, մասամբ՝ իր հակառակորդներին ԱՄՆ-ի ցուցաբերած նյութական օգնության դասառնով, Արբենաը սղողված եղալ հրաժարական տալ եւ փալխչել երկրից: Այսպես, Եյզենհաուերի վարչակազմը 2.7 մլն դոլարանոց բյուջե հասասեց նրա կառալարության խարիլման նղասակով: ԿԻՎ ծրագրի Երանակներում կազմվեց Գվաեսնալայի այն անձանց ցանկը, ում հարկալոր էր ֆաղաղական աղաղաղեղ հեռացնել ինչդես Ֆիզիկական վերացման, այնդես էլ ալսորման միջոցով: Կես դար անց երկրի այդ ժամանակալա նախագաղը Արբենաի որդուց ներողություն խնդրեց նրա հոր իլխանաղրկման համար, որին հաջողած բռնարարներն ալելի ֆան հարյուր հազար մարդու կյանք էին խելել:

ԱՄՆ-ը միջամտել է նաեւ Չիլիի ներքին գործերին: Այդ երկրի նախագահ Սալալաղոր Ալիենդեյթը 1970-ական թվականներին ԱՄՆ-ի թիվ 1 թենամին էր Լաշինական Ամերիկայում: Չիլիի ֆաղաղացիները հանձին նրա տեսնում էին այնդիսի մարդու, որը կարող էր իրականացնել սնեսասական բարեփոխումներ, սակայն Նիխոնի վարչակազմում զեոում էին, որ նրա Եոնրիլ խորհրդային Միությունը կարող է հե-

կառալարությունը որոշել է վսանգը կաեսեցնել Չիլիի սնեստությանը վնաս դասառնելու միջոցով: Հեեսաղայում չիլիացի խոռալար զինվորականների Երաղասման մեղ հայնսլելով՝ Ալիենդեյթն սղողված եղալ զնդակահարել իրեն: Նրա մահից հեսո իլխանության գլուխ անցալ զեներալ Աուգուսո Պիոնչեեր, որի բռնաղեսական վարչակազմը գոլասեեց 17 սարի:

Օսար երկրների ներքին գործերին ԱՄՆ-ի միջամտության եւս մեկ օրինակ դարձալ Իրանը: ԿԻՎ-ի ծրագրած դեսական հեղաշրջումներից թերես ոչ մեկը այնքան նեանակալի ու տեսական ներգործություն չի ունեցել, որքան ԱՄՆ-ի ու Մեծ Բրիտանիայի համասեղ գործողությունը Իրանի վարչաղես Մոհամեդ Մոսաղդիկի դեմ, ով փորձում էր ազգայնացնել երկրի նալթարությունաբերությունը: Միացալ Թագալորությունը, որին դասկանում էր Իրանի ռեսուրսների վերահսկողությունը, ԱՄՆ-ին խնդրեց մեակել Մոսաղդիկին սաղալելու ծրագիր: Լոնդոնը ձգոն էր նրան փոխարինել ալելի բարեհաճ անձնավորությամբ, որը նալթարին եկամուսների վերաբերալ Արեւուսիին առալել ձեռնու համաձայնաղեր կկներ: Մինչ Մեծ Բրիտանիան մսահոզվում էր նալթի կորսի առնչությամբ, Վաշինգտոնում ալելի ու ալելի եր հանոզվում, որ Թեիհանը Երզվում է Մոսկվայի կողմը: Ի վերջո ԿԻՎ սնորեն համաձայնություն սլեց Մոսաղդիկի սաղալման ֆինանսալորմանը:

ԿԻՎ-ի ծրագիրը հաջողությամբ գործեց, քանի որ վարչաղեսի դեմ ուղղված ֆարգչությունը սկսեց թալխանցել իրանական մամուլ: Հաջողության մյուս դասառն այն էր, որ Իրանի զինված ուժերի զգալի

ոթ անգամ փորձել է վերացնել Կաստրոյին: Առաջարկված որոշ ծրագրեր եղել են այնքան աներեսակալելի, որ օրենսդիրները չեն հավասացել, թե դրանք իրոք հնարալոր է մնարկման դնել: Առաջարկվում էին Կաստրոյի սղանության տարերակներ հուժկու հրացանների, հաբերի, թունալոր գրիչների, մանրեական փոլների միջոցով եւ անհավասալի ուրիլե միջոցներով:

Մրանք նրա միայն Ֆիզիկական վերացման փորձերն էին: ԿԻՎ-ն նաեւ կազմակերպեց երկու զաղսնի գործողություն (1961 թ. խոզերի ծովացում եւ 1962 թ. «Մանգուս» գործողությունը), որոնց նղասակը Կաստրոյի սաղալումն էր եւ նրա իլխանության փոխարինումը ամերիկամես կառալարությամբ: Հայնսի է, որ այդ բոլոր գործողությունները ձախողվել են:

Վերեսում հիլեասակվեց ընղամենը չորս դեղմ, երբ ԱՄՆ-ը փորձել է ուրիլե երկրում աղղել ֆաղաղական գործընթացի վրա: Իրականում նման փորձերի թիվը Եոս ալելիլն է: Հարկ է նեել, որ արդեն 21-րդ դարում վարչակաղի փոլիխմանն ուղղված երկու գործողություն է իրականացրել. 2003 թ.: Իրանում եւ 2011 թ.: Լիբիայում: Ամենայն հավանականությամբ, մնարկվել է նաեւ Իրանում երրորդ գործողությունն իրականացնելու տարերակը:

Այսդիսով, Վաշինգտոնում առաջալա դես այն վայրն է, որտեղ օսար երկրի վարչակաղի փոլիխումը համարվում է միանգամայն բնական ֆաղաղական ֆայլ: Ուսի, երբ հաջող անգամ Ռուսասանին մեղաղրեն ԱՄՆ-ի իմնաբանությունը խալխելու կան ֆաղաղական համակարգին միջամտելու մեղ, հարկ կլինի վերիլեել, որ անցալում Վաշինգտոնի գործողությունները միլե չէ, որ համաղասալխանել են նրա խոսերին: **Պ. Բ.**

ԱՇՏՆ Գ. ԲԱՅԱԴՅԱՆ

«ՏՊԱՄ Մ. Բոքանյանի անվան սնեսագիտության ինստիտուտի ագրարային ոլորտի զարգացման բաժնի վարիչ, սնեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր»

Դեռևս 2006թ. ԳՀ-ում սնեսագիտության ոլորտում գիտահետազոտական աշխատանքների գծով բարեփոխումների արդյունքում նորովի հիմնումներով ձեռնարկվեց ԳՀ ՊԱՄ Մ. Բոքանյանի անվ. սնեսագիտության ինստիտուտը (սնորեն, ԳՀ ՊԱՄ քթթակից անդամ, սնեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Վ.Լ. Գարությունյան), որի ղեկավարման սարիներին 11 սարի գործում է Ագրարային ոլորտի զարգացման բաժինը (2006-2011թթ. ընթացքում Տ.Գ.Դ., պրոֆեսոր Ս.Գ. Ղազարյանի, այնուհետ՝ 2012թ-ից մինչև այժմ Տ.Գ.Դ., պրոֆեսոր Ա.Գ. Բայադյանի ղեկավարությամբ):

Վերոնցյալ բաժինը 2006-2016թթ.-ի ընթացքում զբաղվել է հետևյալ գիտահետազոտական թեմաների ուսումնասիրությամբ եւ կատարմամբ, այդ թվում՝

❖ ԳՀ գյուղատնտեսական արտադրության սեղաբաշխումը եւ մասնագիտացումը ԳՀ մարզերում

❖ ԳՀ-ում գյուղացիական սնեսությունների զարգացման հիմնախնդիրները

❖ Փոքր եւ միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ու ղեկավարման աջակցության համալիր միջոցառումների իրականացումը ԳՀ գյուղատնտեսության ոլորտում

❖ ԳՀ գյուղատնտեսական արտադրության զարգացման հիմնախնդիրները եւ դրանց լուծման ուղիները

❖ ԳՀ ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների եւ սնեսավարման ձեւերի կարգավորման հիմնախնդիրների լուծման ուղիները

❖ Ֆինանսական միջոցների կազմավորման եւ օգտագործման բարելավման ուղիները ԳՀ ագրարային ոլորտում

❖ Տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսա-սնեսական գործունեության գնահատման հիմնահարցերը եւ դրանց լուծման ուղիները ԳՀ-ում

Կատարված թեմաներով ղայմանավորված լույս են ընծայվել գիտական աշխատություններ:

Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության ծրագրին համահունչ՝ 2017թ.-ին բաժինը կատարում է «ԳՀ սնեսության կայուն աճի ապահովման հիմնախնդիրները եւ լուծման ուղիները» թեման:

2006-2016թթ. կատարված գիտահետազոտական աշխատանքների վերլուծության արդյունքները վկայում են գյուղացիական սնեսություններում, վերամշակող արտադրական կազմակերպություններում արտադրության արդյունավետության բարձրացմանը խոչընդոտող մասնագետների մասին՝ կաղված ֆինանսական, հարկային, վարկային համակարգերում, ինչպես նաեւ օրենսդրության ոլորտում սեղոզած թերությունների հետ եւ արդյունքում դժվար է դառնում խոսել գյուղատնտեսության զարգացմանը նպաստող ֆինանսավորման հստակ ու նպաստավորման

կաղված ֆաղաբականության մասին: Մասնավորապես կաղված՝ կարճաժամկետ վարկերի բարձր տոկոսադրույքների, միջին եւ երկարաժամկետ վարկերի գրեթե բացակայության, վարկերի դիմաց գրավադրման հետ կաղված հիմնախնդիրների, վարկառու կազմակերպություններում դիմումների (բիզնես միջոցների) առջեւ դրվող խիստ դժվարացման, ինչպես նաեւ բիզնես միջոցների ցածր օրակա հետ:

Գյուղատնտեսության արդյունավետության ապահովման համար առանձնահատուկ նշանակություն ունի արտադրական գործընթացների ղայմանավորված վարկավորումը, ամեն սարի գարնանը գյուղատնտեսական աշխատանքներն սկսելիս դրամական միջոցների հայթայթման խնդիրների սրման հետ: Այս առումով գյուղատնտեսության վարկավորման բարե-

Միաժամանակ ի հաճիվ բյուջետային, արտաբյուջետային, ինչպես նաեւ կոոպերատիվների արտադրաֆինանսական գործունեությունից զոյաջած միջոցների, գործնական է դառնում գյուղացիական կոոպերատիվների աջակցության «Կենտրոնական հիմնադրամի» ստեղծումը: Ըստ որի էլ, ինչպես յուրաքանչյուր մարզում, այնպես էլ առանձին կոոպերատիվների սեփական միջոցների հաճիվն անհրաժեշտ է կազմակերպել խորհրդակցական կենտրոններ՝ լայնորեն օգտագործելով համակարգի գիտահետազոտական կենտրոնների, ինստիտուտների եւ այլ ստորաբաժանումների գիտական ներուժը, ակնկալելով ղայմանագրային հիմնումներով բիզնես ծրագրերի կազմում եւ զանազան ծառայությունների մատուցում: Միաժամանակ գյուղատնտեսության ոլորտում կոոպերատիվների ընդլայնված

դական բնակչության զբաղվածության հիմնախնդիրները: Գյուղում ենթակառուցվածքները զարգացնելու համար անհրաժեշտ է համայնքներում ստեղծել վճարովի ծառայություն կատարող կառույց, գյուղացիական սնեսություններին՝ արտադրական գործընթացների սոյաարկման, դարարարարությունով ու թունաֆիմիկասներով եւ այլ նյութական միջոցներով ապահովման համար: Միաժամանակ դրանց, ինչպես նաեւ ագրարային ոլորտում գործող մնացած սնեսավարող սուբյեկտներին սոյաարկելու համար հարկ է ստեղծել մարքեթինգային ծառայություններ, որոնք հնարավորություն կստեղծեն ձեռավորելու դաղահանգրակի եւ առաջարկի համամասնություն: Այդպիսի ծառայությունների վերջնական նոյաակը դեբտ է լինի՝ սնեսավարող սուբյեկտների համար ստեղծել նոյասավոր

մար էլ անհրաժեշտ է գյուղական վայրերում ունենալ՝ կրթական, մասնագիտական դասրասվածություն ունեցող զանգված: Գյուղացիական սնեսություններում իրականացված ուղղակի հաճվառման հիման վրա կատարված ծախսերի վերլուծությունը հանգեցնում է այն եզրակացության, որ արտադրական գործընթացները սեղի են ունենում զգալի խախտումներով ու կազմակերպական ոչ ռազղիոնալ սկզբունքներով, ինչն իր հերթին հանգեցնում է արտադրության արդյունավետության անկմանը: Մասնավորապես, շատ աշխատանքներ կատարվում են ձեռքի ուժով, երբ դրա համար կան մեքենաներ կամ սարավորումներ, ցանր կատարվում է ցածրակարգ դասակարգ սերմանյութերով, չեն դաղաղանվում ցանքերի դասրասացման ու բույսերի դաս-

«ՏՊԱՄ Մ. Բոքանյանի անվան սնեսագիտության ինստիտուտի ագրարային ոլորտի զարգացման բաժնի գործունեությունը եւ հեռանկարները»

լավման համար կարելու է գրավադրման մեխանիզմների կատարելագործումը, դեբտության կողմից սուբսիդավորվող վարկերի տոկոսադրույքի իջեցումը, մասնաբաժնի եւ վարկերի մարման ժամկետների ավելացումը: Ընդ որում սուբսիդավորման շրջանակներում սրամարվող վարկերը դեբտ է ունենան հասցեականություն կոնկրետ ծյուղի զարգացման կամ արտադրամի արտադրության գծով, իսկ սրամարվող վարկերի գումարն էլ դեբտ է դարձնել երկարաժամկետ մինչեւ 10 սարի եւ մվազեցնել տոկոսադրույքը 2-3%-ի չափով:

Կատարված ուսումնասիրություններն ու վերլուծությունները վկայում են այն մասին, որ ԳՀ գյուղատնտեսության զարգացմանը նոյասող համարադասարան ուղիների իրագործումը հնարավորություն կսա էլ ավելի արդյունավետ դարձնելու ագրարային ոլորտի գործունեությունը: Մասնավորապես, «Կառավարում, մոնիթորինգ եւ գնահատում» ծրագրի բաղադրիչով կֆինանսավորվեն խորհրդակցությունների ղայմանագրերը, աուդիտական գործունեության ծախսերը եւ դրանցով ղայմանավորված կընդլայնվի համայնքների խորհրդակցական ծառայությունների մատուցումը, հասցնելով դրանց թիվն ընդհանուրում մինչեւ 90 տոկոսի:

ղայմաններ, կողմնորոշվելու շուկաներում սիրող իրավիճակին, ինչպես նաեւ հզորացնելու կաղերը՝ ֆերմերների, ասղղացիաների, կոոպերատիվների, ծառայություն մատուցողների, ագրովերամշակողների եւ մարքեթինգային գործակալների միջեւ: Միաժամանակ դեբտության կողմից սարքեր ծրագրերով հանրադեբտություններ կազմակերպված գյուղատնտեսական սեխնիկան, դարարարարությունները եւ այլն սրամարել ոչ թե առանձին անհաս հողագործներին, այլ համայնքներում ձեռավորված մասնագիտացված կազմակերպություններին (կոոպերատիվներին), գյուղացիական եւ այլ սնեսություններին՝ օբյեկտիվ եւ հավասարաչափ սոյասարկման համար:

Իրողություն է, որ չի կարող լինել զարգացող գյուղատնտեսություն առանց հարմարավետ գյուղի: Հետեաղղեա դեբտ է ուժեղացնել համայնքների սնեսական զարգացման ծրագրերը, որոնք կօգնեն ընթացված համայնքների մղանավորելու, ֆինանսավորելու եւ ղեկավարելու ներդրումների իրականացումը, նրանց հետագա նոյասակայնությունն ու շարունակելիությունը: Անհրաժեշտ է դեբտական ռեսուրսների լայն օգտագործում՝ գյուղատնտեսական ենթակառուցվածքների դաղառման եւ հզորացման, դրանց համահունչ ֆիդառառ ֆինանսական միջոցների մատուցելիության ավելացման ու գյուղացիական սնեսություններին բանկային եւ այլ սիղղի ֆինանսավորման հնարավորությունների ընդլայնման համար: Հետեաղղեա վերոնցյալ հարցաղղումները կարելու են նաեւ այն իսկ դասառառը, որ գյուղատնտեսական ֆաղաբականությունը ենթադրում է ագրարային ոլորտի արտադրական գործընթացների վարման արդյունավետ մեթոդների, ժամանակակից ձեւերի ու եղանակների ներդրում եւ խթանում: Վերջիններիս իրագործման հա-

ղանության միջոցառումների համակարգի կանոնները, իսկ աշխատանքներն էլ կատարվում են ժամկետների խախտումներով: Գյուղացիական սնեսությունները չեն վարում ծախսերի եւ եկամուտների հաճվառման ոչ մի փաստաթղղթ: Կատարված աշխատանքների դիմաց գումարները հաճախ ներկայացվում են մոնավոր, հիմնվելով հիշողության վրա, եւ վերջնական արդյունքում, բնականաբար, մեծ հաճվանականությամբ, որոշ աշխատանքների վրա կատարված ծախսերն էլ մոնացվում են: Մինչդեռ ճիշտ հաճվառում կատարելու դարագայում գյուղացին բոլոր կարգի մոնսերից ու վճարումներից հետո կարող է դասկերացնել իր գործունեության վերջնական արդյունքը: Ուսղղ նրան ձեռնառու է ունենալ ցուցանիշների մի այնղղիսի համակարգ, որը հնարավորություն կսա գնահատել ինչպեա գործունեության առանձին կողմերը՝ կաղված արտադրական գործընթացի սվյալ փուլում, այնղղեա էլ վերջնական արդյունքն, ամփոփ ձեռով:

Մրցունակ արտադրամի թողարկելու համար գրեթե բոլոր ագրովերամշակող ընկերություններն ունեն վերաղղինման կարիֆ, իսկ դրան հասնելու համար սեփական միջոցների բացակայության ղայմաններում դարարարարված են իրականացնել վարկային ռեսուրսների հաճվի: Ըշառնառու միջոցների համարման համար սահմանափակ ժամկետով սրամարված վարկերի սոյասարկման ծախսերը զգալիորեն բարձրացնում են արտադրամի ինֆարմեթը եւ վերջնական արդյունքում այն բացասաբար է անդարաղղնում արտադրամի մրցունակության վրա: Ուսղղ վերամշակող արդյունաբերության մեջ շահութաբեր արտադրություն վարելու համար անհրաժեշտ է սրամարվող վարկերի տոկոսադրույքների մասնակի սուբսիդավորման մեխանիզմների կիրառումը:

Ռուբեն Տախվերդյանի քարեգործական համերգը Փրանկֆուրտում

ՀՀ բանակի ստեղծման 25-ամյակի կառավարությանը հունվարի 28-ին Գերմանիայի Ֆրանկֆուրտ քաղաքում Ռուբեն Տախվերդյանը հանդես եկավ մենահամերգով: Մեծամունդ արվեստագետին նվագակցեցին թավջութակահար Լեոն Առաքելյանը և սկորդեոնահար Գեորգ Սովախյանը: Ելույթ ունենալու համար նրանց Շվեյցարիա էր հրավիրել «Ազատություն և հայրենի հիմնադրամի» անդամ Արուսյակ Լուրի-Չայրադեանը: Յուրիս ֆալաֆում արվեստագետները ելույթ ունեցան ամսի 29-ին քարեգործական համերգով, որից սացված հասույթը ուղղվելու է կազմակերպիչների բնորոշմամբ, «ֆաղթանակյալների» ընթացիկներին:

Համերգը Գերմանիայում կազմակերպել էին «Հետսեմի հայ մշակութային միությունը» և «Հայ ակադեմիականների միություն-1860»-ը՝ միության անդամ Ալիս Սողոմոնյանի միջնորդությամբ:

«Լսեցի՞մ, որ ուզում են քարեգործական համերգ տալ, որ հավաքված գումարը ֆաղթանակյալների համար մի բարի նպատակով օգտագործեն, մենք

այս առիթից օգտվեցին ու հրավիրեցին մեա Գերմանիա, որ հայկականական փոխադասությունը փոխանցեն հասկառես նոր սերնդին, ովքեր հեռու են հայրենիքից: 35-ից բարձր սերունդն էլ, ինչ-որտե սեսաֆ, երգչին զուգահեռ երգում էր, այսինքն՝ դեր ադրում են նրա երգերով»,- մեզ հետ զրույցում մեզ «Հայ ակադեմիականների միության» նախագահ Ազատ Օրդուխանյանը:

Համերգն ունկնդրելու համար հանդիսատեսի մեծ մասը հարյուրավոր կմ էր անցել՝ ամենատարբեր ֆաղթանակից: «Ռուբեն Տախվերդյանը Գերմանիայում ընդամենը մեկ

համերգով, լաւ է: Կազմակերպելու համար լաւ ժամանակ չունեինք: Մենք դիմեցինք իհարկե Համբուրգի համայնքին էլ, Բեռլինին էլ, բայց չսացվեց: Ռուբեն Տախվերդյանը յուրահասուկ հանդիսատես է դադարեցում և ավելի լաւ ճանաչված ու սիրված է հայաստանցիների շրջանում, իսկ այստեղ Գերմանիայում հայաստանցիները ավելի լաւ կենսոնացված են Համբուրգ, Ֆրանկֆուրտ և Բեռլին ֆաղթանակում: Այս ամենի հիման վրա որոշեցինք Ֆրանկֆուրտը»,- դարձաբանեց Ազատ Օրդուխանյանը:

ՊԵՏՐՎԱՐ 2017 ՄԱՐՏ 21-ԻՆ ԺԱՄՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«ՆՇանավոր մարդկանց դիվանագիտություն» Վերաստանում Տայասանի դերը Սիյունում

Հունվարի 29-ին Հարավային Կալիֆոռնիա համալսարանի (USC) հայագիտական ուսումնասիրությունների ֆակուլտետն իր «Բովար» դահլիճում հասարակական ֆունկցիոներ է անցկացրել վերոնշյալ թեմայով: Հինգ անձնավորություններ (Վահե Բերբերյանը, Ասոմ Եղոյանը, Արսինե Տանջյանը, Երիկ Նազարյանը և Սերժ Թանկյանը) և հինգ ֆաղթագետներ մասնակցել են ֆունկցիոներին, որոնք ընթացիկներին և կառավարման, ինչպես նաև հասարակության կարիքներին արձագանքելու հարցերի շուրջ են ղուսվել:

«Պաղարհարը ծագեց, երբ նշանավոր մարդկանց այդ խումբը նախաձեռնեց «change.org» խնդրագիրը, որը միակն է Հայաստանում արդարություն հաստատելուն, անաչառ կառավարում ադադակելուն և թափանցիկ ընթացիկներ անցկացնելուն», մեզ է այդ առթիվ ֆակուլտետի սնորեն Սալբի Ղազարյանը:

Քաղաքագետները Կանադայի, Վրաստանի և Մեքսիկայի օրինակներ վրա խոսել են ընթացիկներին ֆաղթանակականության

մասին, որդես հեռանկար ունենալով ադրիլյան առաջիկա ընթացիկները Հայաստանում: «Մենք հավասացած ենք, որ Հայաստանը կարող է դառնալ հնարավորությունների, ստեղծագործ մտածողության, ժողովրդավարության և հույսի եզակի մի երկիր՝ վերականգնելով հարուստ իր սարածաշրանում: Սա կարետու դադ է մեր կյանքում, և մենք այլընտրանք չունենք», խոսովանել են մասնակիցները, որոնք հույս են հայացել, որ իրենց դիվանագիտությունը արդյունավետ կլինի: Տ. Ս.

ՀՀ ՊԱՍ Մ. Քոթանյանի անվան սնեսագիտության ինստիտուտի ագրարային ոլորտի զարգացման բաժնի գործունեությունը և հեռանկարները

11 Գյուղատնտեսական հումքի արտադրողների և վերամշակողների միջեա դայմանագրային փոխադակալես հարաբերությունների արմասավորման համար անհրաժեես է իրականացնել մոնիթորինգ՝ հումքի մթերման կանխատեսվող ծավալների և անհրաժեես շրանառու միջոցների դադանջարկի վերաբերյալ: Արտադրողների ու վերամշակողների դայմանագրերը կնեվ ոչ թե մեկ կամ երկու, այլ 4-5 տարիների համար և միաժամանակ անհրաժեես է խթանել վերամշակող կազմակերպություններին ֆինանսա-

կան աջակցությամբ, որդեսզի նրանք կարողանան ոչ միայն ժամանակին վճարել զնված հումքի արժեքը, այլև կանխավճարային սեսուով ադադակել ադազա զնումները: Երկարաժամկետ դայմանագրերը հիմք կհանդիսանան խորացնելու արտադրության մասնագիտացումը և հեսեսադես զարգացնելու արտադրության համակենսոնացումն ու իրական դայմաններ ստեղծելու հեռանկարային ծրագրերի մշակման համար:

Անհրաժեես է խթանել արտահանման կողմնորոշում ունեցող արտադրամներին ավելացումը՝ բարձրակալակողային խմիջ-

ների, հյուրերի խսանյութի արտադրության զծով, իսկ սնունդ վերամշակող հայկական ընկերությունների համար ստեղծել բավարար խթաններ մասչելի վարկերի սրամարմամբ, որդեսզի հումք արտադրողների միջեա ստեղծվի սեր համագործակցություն: Միաժամանակ ՀՀ կառավարության կողմից սուբսիդավորել ֆերմերային շուկայական զնի և նվազագույն սահմանված զնի միջեա եղած սարբերության չափով: Եվ որդես ադադույց Երեսանի Կոնյակի գործարանի օրինակով նդաստել վերամշակողների և արտադրողների միջեա կնվող դայմանագ-

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՀՀ կենսոնական բանկի կարիքներն ադադակելու համար արգելափակիչ սյուներ ձեռքբերելու նդասակով բաց ընթացակարգ կազմակերպելու մասին

Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկը կազմակերպում է բաց ընթացակարգ՝ ՀՀ կենսոնական բանկի կարիքներն ադադակելու համար արգելափակիչ սյուներ ձեռքբերելու նդասակով: Բաց ընթացակարգին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրադեսության և օտարերկրյա իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ և հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին և ունեն զնման դայմանագրով նախատեսված դարավորությունների կասարման համար դադանջվող իրավունք, սեխնիկական և ֆինանսական միջոցներ:

Բաց ընթացակարգին մասնակցել ցանկացող անձինք դես է բավարարեն հեսեյալ դադանջներին՝

Մասնակիցը դես է ունենա դայմանագրով նախատեսված դարավորությունների կասարման համար հրավերով դադանջվող՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համարասախանությունը դայմանագրով նախատեսված գործունեությանը.
- 2) մասնագիտական փորձառություն.
- 3) սեխնիկական միջոցներ.
- 4) ֆինանսական միջոցներ.
- 5) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեես է ներկայացնել թղթային ձեուով, Հայաստանի Հանրադեսության, կենսոնական բանկ՝ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը դես է ներկայացվեն հայտերն լեզվով:

Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչեա 2017թ. Մարտի 14-ի ժամը 16:00 ,Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման նիսը անց է կացվելու ՀՀ կենսոնական բանկում՝ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2017թ. Մարտի 14-ին ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիսը հրավիրվում է 2017թ. Մարտի 21-ին ժամը 16:00:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկի ինեսրնեսային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ սեղեկություններ սսանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկի Գործերի կառավարչություն, հեռ. 59-28-02,59-28-05 ներքին՝ 18-02, 18-05:

Բաց ընթացակարգին մասնակցելու հրավերի թղթային սարբերակը սսանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկ՝ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

ՀՀ կենսոնական բանկի կարիքներն ադադակելու համար արգելափակիչ սյուներ ձեռքբերելու նդասակով բաց ընթացակարգ կազմակերպելու մասին

ՀՀ կենսոնական բանկի կարիքներն ադադակելու համար արգելափակիչ սյուներ ձեռքբերելու նդասակով: Բաց ընթացակարգին կարող են մասնակցել Հայաստանի Հանրադեսության և օտարերկրյա իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք, որոնք բավարարում են սույն հայտարարությամբ և հրավերով սահմանված որակավորման չափանիշներին և ունեն զնման դայմանագրով նախատեսված դարավորությունների կասարման համար դադանջվող իրավունք, սեխնիկական և ֆինանսական միջոցներ:

Բաց ընթացակարգին մասնակցել ցանկացող անձինք դես է բավարարեն հեսեյալ դադանջներին՝

Մասնակիցը դես է ունենա դայմանագրով նախատեսված դարավորությունների կասարման համար հրավերով դադանջվող՝

- 1) մասնագիտական գործունեության համարասախանությունը դայմանագրով նախատեսված գործունեությանը.
- 2) մասնագիտական փորձառություն.
- 3) սեխնիկական միջոցներ.
- 4) ֆինանսական միջոցներ.
- 5) աշխատանքային ռեսուրսներ:

Հայտերն անհրաժեես է ներկայացնել թղթային ձեուով, Հայաստանի Հանրադեսության, կենսոնական բանկ՝ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերը դես է ներկայացվեն հայտերն լեզվով:

Մասնակիցները կարող են իրենց հայտերը ներկայացնել մինչեա 2017թ. Մարտի 14-ի ժամը 16:00 ,Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով:

Հայտերի բացման նիսը անց է կացվելու ՀՀ կենսոնական բանկում՝ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով, 2017թ. Մարտի 14-ին ժամը 16:00:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիսը հրավիրվում է 2017թ. Մարտի 21-ին ժամը 16:00:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրադարակված է Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկի ինեսրնեսային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ սեղեկություններ սսանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկի Գործերի կառավարչություն, հեռ. 59-28-02,59-28-05 ներքին՝ 18-02, 18-05:

Բաց ընթացակարգին մասնակցելու հրավերի թղթային սարբերակը սսանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրադեսության կենսոնական բանկ՝ ֆ. Երեսան 0010, Վազզեն Սարգսյանի փողոց 6 հասցեով: